

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԵ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 15, 1902

ԹԻԻ 7

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	ԵՐԷ
Բարի Գալուստ Մաղթել Օտարականին . . .	57
«Կ'աղթէ՞ք»	57
Առանց Լուսամուտի	57
Թղթակիցներու Պատասխաններ	58
Նորէն Սկսէ	59
Եպիսկոպոսը Իր Դէմքին Մէջ	59
Սինիլոն Փապուղին Գործը	59
Հոտառութիւն	60
Ահաւոր Թշնամի Մը	60
Պալարներուն Նշանակութիւնը	60
Կարճ Քարոզներ	60
Քրիստոնէութիւն Եւ Գիտութիւն	61
Ռոտտսդայի Եկեղեցին	62
Ազգապետարանի Ազդ	62
Հանդէս Քաղաքական	63
Դրամական	64

ԱԻՏՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս Եւ գա-
ւառներու համար Կանխիկ 30 դան. արծաթ,
օտար երկիրներու համար 1 1/2 տոլար, կամ
6 շիլին, կամ 7 3/4 Ֆրանք: Մեկ քերթի
գինն է 30 փարա: Ամսաքերթին տարեկան
գինն է 6 դան. ամէն տեղոյ համար: Թղթա-
տարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ
պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ,
քսկ Բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն՝
առ Տր. Հ. Ք. ԿՐԻՆ, Ամբիքցան խան, Կ. պոլիս:

Վերիկայի Միտինարաց Ընկերութեան Կազմանէ,
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՒՍԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԵՆ-ԽՄԱԳԻՐ

ԲԱՐԻ ԳԱԼՈՒՍՏ ՄԱՂԹԵԼ ՕՏԱՐԱԿԱՆԻՆ

Առանց փորձը առած ըլլալու հազիւ
կարելի է ըմբռնել թէ ժպիտը և անոյշ
խօսքը ի՞նչ նշանակութիւն ունին անոնց
որոնք օտարական են մեծ քաղաքի մը
մէջ: Այդպիսիներ հարկւրաւոր մղոններ
հեռու թողած են իրենց սիրելիները,
որոնց հետ ապրած էին բոլոր իրենց
կեանքին մէջ, և ի զուր ծանօթի մը ժպիտը
կը փնտռեն փողոցը խռնուած բազմու-
թիւններու դէմքին վրայ:

Ամուսնացեալներու դեռատի ամուլ մը
գնաց բնակիլ քաղաք մը, ուր երկուքն
ալ օտարական էին: Առաջին կիրակի
օրը եկեղեցի գացին և, երբ պաշտօնը
լնցաւ, ժողովին ներկայ գտնուող դե-
ռատի կիներէն մին ժպտուն երեսով
անոնց մօտեցաւ և սիրով անոնց ձեռ-
քերը սեղմելով ուրախութիւն յայտնեց

անոնց եկեղեցի դալուն համար: Հարսը
յետոյ բարեկամի մը ըսաւ, «Կեանքիս
մէջ բնաւ պիտի չմոռնամ այն դեռատի
կինը: Բնավայրիս և հայրենի տան կա-
րօտով տրտմած տխրած էի, օտարա-
կան՝ օտար երկրի մը մէջ, և ահա անոր
ժպիտը և ձեռքի սիրալիր սեղմումը ինձի
տասը քարոզէ տեղի օգուտ ըրին:»

Ամէն հովիւի մեծ օգնութիւն կ'ըլլայ,
եթէ ամէն եկեղեցիի դեռատի անդամ-
ներ անդամ ըլլան յանձնաժողովի մը,
որու պաշտօնն է ձեռք սեղմելով բարի
դալուստ մաղթել այն օտարականնե-
րուն, որոնք հոգեւոր պաշտամունքին ներ-
կայ կը գտնուին:

«Կ'ԱՂԹԵ՞Ք»

Հետեւեալ պատմութիւնն հրատարակ-
ուած է Ամերիկեան թերթի մը մէջ:
Ինչպիսի դաս կը պարունակէ այնպիսի-
ներու համար, որոնք կ'աշխատին մեր
պղտիկ եղբայրներուն և քոյրերուն ճանչ-
ցնել Աստուծոյ սէրէն բխող ուրախու-
թիւնը, բայց շատ անգամ կը գործածեն
անողորակի միջոցներ:

Հովիւը քաղաքէն կէս ժամ հեռու
մեր տունը եկած էր երեկոյեան ժողովի
համար: Նստած էր խոհանոցի կրակա-
րանին առջև հին բազկաթուռի մը վրայ,
որ տան մէջ միայն ժողովի ժամանակ
կը գործածուէր: Այս է առաջին յիշա-
տակը զոր ունիմ Պատուելիին կեանքէն:
Քաջեց ան զիս իր քով, և քանի մը մեղմ
խօսքերէ ետքը ցած ու լուրջ ձայնով
ըսաւ, «Կ'աղթէ՞ք»: Ճիշտ ութսուն տարի
առաջ պատահեցաւ այս, բայց կարծես
թէ երէկ էր որ հոն նստած արտաքե-
րեց այդ բառը և ձայնը: Եւ թէ և յե-
տոյ ես մեծցայ և իր խրատականը լսեցի
ձեռնադրութեանս առիթով ու իր յի-
շատակին դրուատիքն ըրի դադաղին վրայ
իր պաշտօնէութեան վաթսունևչորրորդ
տարիին մէջ, և թէ և իր սիրական ասու-
թեամբ այն օրուան բոլոր ազգականները
և բարեկամները «գերեզմանի նեղ խու-
ցին մէջ ամփոփուած են», այն միաբառ
հարցումը և տրուած պատասխանը դեռ
յիշողութեանս մէջ կը մնան և հոգեւոր

կեանքիս կարեւոր մէկ թուականը կը
կազմեն:

Հոգեւոր կեանքի գլխաւոր իրողութեան
համար ուղղուած այն հարցումը և անոր
պատասխանը իմ այդ կեանքիս հրա-
պարակային առաջին խոստովանութիւնը
կազմեցին: Բազկերակս շատ տկար կը
զարնէ հիմա, բայց բոլոր այս տարիներէն
ետքը սա սրոշ համոզումն ունիմ թէ
հոգիս նոր կեանք մը սկսաւ այն հար-
ցումով և անոր պատասխանով: Այն
հարցումը ցոյց կու տար առօրեայ պար-
տականութիւն մը, որ այն օրէն ի վեր
մանկութեան կարճ շրջանի մը բացառու-
թեամբ, չդադրեցաւ երբեք:

ԱՌԱՆՑ ԼՈՒՍԱՄՈՒՏԻ

Անգամ մը մէկը Պատուելիի մը հար-
ցուց թէ «Չէ՞ք զգար որ երկինքին մէջ
պիտի կորսուիք դուք առանց տեսնող
աչքի, լսող ականջի և խօսող լեզուի»,
և սա գեղեցիկ պատասխանն ընդունե-
ցաւ: «Ժամանակաւ Ամերիկայի մէջ ոճ-
րագործ մը կար մութ զնդանի մը մէջ
փակուած: Լոյսի քանի մը շառաւիղներ
միայն կը հասնէին անոր հինգ լուսա-
մուտէ: Թանձր պատերուն մէջ բաց-
ուած այդ նեղ լուսամուտներէն միայն
կը տեսնէր տարիներով երկիրը, եր-
կինքը, արեւին փառքը և լուսնին գե-
ղեցկութիւնը, լուսաւորներուն ցոլքը և
եղանակներուն անոյշ յաջորդութիւնը:
Բայց օր մը մեծ երկրաշարժէ մը ճեղ-
քուեցան այդ պատերը և բանտարկեալն
անմիա՛ս դուրս խոյացաւ դէպի բաց
օդը: Արդ կը տեսնէր ընդարձակ եր-
կինքը, լեռան և հովտի անհուն տա-
րածութիւնները, անսահման ծովը: Ա-
նոր աչքերը ամէն կողմ գեղեցկութիւն
կը նշմարէին: Կը կարծէ՞ք թէ իր հինգ
լուսամուտներուն կարօտը քաջեց ան:»

Այս կատարեալ լուսաբանութիւն մը
չէ՞ այն գործին, զոր մեր հինգ զգա-
յարանները մեր մարմիններուն մէջ բան-
տարկուած հոգիներուն համար կը կա-
տարեն պատի այն նեղ լուսամուտնե-
րուն նման: Եւ պէ՞տք է որ վախճանք
այն երկրաշարժէն, որ մեր մարմնեղէն

բանտը պիտի քայքայէ և մեզ պիտի հանէ հոգեւոր աշխարհի անհուն տարածութեան մէջ, ուր երբեք պէտք պիտի չունենանք մեր երկրաւոր լուսամուտներուն :

ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ
[Խմբագրական]

Կը հարցուի թէ «գող եւ աւազակ» բառերով զով կ'ակնարկէ Բրիտոս Յովհ. Ժ. 8 համարին մէջ, ուր կ'ըսէ, «Ամէն անոնք որ ինծմէ առաջ եկան» գող ու աւազակ էին : Մեկնիչներուն մէջ կարծիքի բաւական անհամաձայնութիւն կայ : Ամէն անոնք որ ինծմէ առաջ եկան» խօսքին նշանակութեան նկատմամբ : Արժողութիւն միջին իսկ կ'ըսէ, «Կը կարծեմ թէ այս խօսքին ուղիղ նշանակութիւնը հասկնալով չէ որեւէ մեկնիչ : Առանց այս ալազան մեկնութիւնները քննելու, խօսքին ընդհանուր իմաստը կրնայ ի վեր հանուիլ կը կարծենք : Մեր Տէրը այդ գլխին մէջ իր վրայ կը խօսի՝ երեք դիւրի մէջ զինք ներկայացնելով : Ինք գուռն է, որմէ կը մտնեն ոչխարները փարախ : Հովիւն է որ դուրս կը հանէ զանոնք, արօտ կը գտնէ անոնց եւ կը պաշտպանէ զանոնք՝ մինչեւ իսկ, եթէ հարկ ըլլայ, իր կեանքը զնելու աստիճան : Եւ ինքն է ոչխարներուն տէրը : Վարձկան մը չէ ուրիշի մը ոչխարները հոգացող, այլ իր «ոչխարներն» են անոնք : Իրեն կը պատկանին եւ անոնք կը ծանչնան իր ձայնը իւրեւ ձայնը Վարդապետին, որու պարտին հնազանդիլ : Արդ «գող» եւ «աւազակ» անոնք էին, որոնք իւրացնել ուղեցին ինչ որ Բրիտոսի կը պատկանէր : Ան կ'ըսէ թէ ինք է միակ դուռը, այսինքն միակ ճանապարհը, որով կարելի է մտնել ճշմարիտ փարախը, որ փրկուածներուն ընտանիքն է : Ամէն այն քարոզիչներ որոնք փորձեցին փրկութեան ուրիշ ճամբայ մը ցուցնել՝ գող ու աւազակ էին : Նմանապէս ամէն անոնք որ ջանացին Աստուծոյ ժողովուրդը տանիլ այնպիսի կողմեր ուր Բրիտոս չտարաւ զանոնք, ամէն անոնք որ անոնց հոգիներուն համար Բրիտոսի պատրաստածէն տարբեր հոգեւոր արօտ պատրաստեցին, կամ ամէն այն քարոզիչներ որոնք յաւակնեցան ըսել թէ իրենք են Աստուծոյ ժողովուրդին գլուխը եւ թէ եկեղեցին իրենց կը վերաբերի՝ գող ու աւազակ են : Նոյնպէս են եւ այնպիսիներ որոնք Բրիտոսի օրէն հետէ այսպիսի յաւակնութիւններ ունեցան : Ամէն սուտ քրիստոնէի աշխատեցան ուրիշի մը վերաբերող իրաւունքները յափշտակել : Ամենայն հաւանականութեամբ մեր Տէրը մտքին առջեւ ունէր Հրեաները, որոնք կոյրը ժողովարանէն դուրս ըրին, ինչպէս պատմուած է նախորդ գլխին մէջ : Սակայն անուններ չտար, եւ անշուշտ մեզի ալ չվայելբ անուններ տալ : Բաւական է ըսել թէ գող եւ աւազակ այն վարդապետներն են որոնք կը յափշտակեն ինչ որ միայն Բրիտոսի կը պատկանի :

Ուրիշ թղթակից մը կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ Փիլ. Ա. 16 եւ 17 համարներուն կարգը կը տարբերի Հայերէն Նոր Կտակարանի Նիւ Եորքեան եւ Կ. պոլսական հրատարակութիւններուն մէջ : Ինչ որ մէկուն մէջ 16 համար է՝ միւսին մէջ 17 համար է կարգի փոփոխմամբ : Պատճառը հին ձեռագիրներուն տարբեր ըլլալն է, եւ քիչ մը տարակոյս կայ նկատմամբ կարգին, որով զրեց Պողոս այդ համարները : Նոյն տարբերութիւնը կայ նաեւ Անգղիերէն թարգմանութիւններուն մէջ :

Վերաքննուած թարգմանութիւնը կը չըջէ նախկին թարգմանութեան, որ տակաւին ամէնէն շատ գործածուածն է, այդ համարներուն կարգը : Այն գիրքերը որոնց հեղինակութեան դիմեցինք այս խնդրին համար՝ Նիւ Եորքի հրատարակութեան ի նպաստ կը թուին : Անգղիերէն վերաքննուած թարգմանութեան մէջ ալ նոյն կարգը պահուած է : Թերեւս ընդօրինակիչ մը շատ կանուխ փոխեց անոնց կարգը համար 15ի համապատասխան ընելու համար : Իմաստը պարզ է, եւ ո՛ր կարգն ալ ընտրուի՝ տարբերութիւն չընեն : Նիւ Եորքի հրատարակութեան կարգով՝ իմաստը ստ է : Ումանք նախանձե ու հակառակութենէ եւ ումանք բարեխիտութենէ շարժեալ՝ Բրիտոսը կը քարոզեն : ասոնք սիրոյ համար, ինչու որ գիտեն թէ եւ աւետարանին համար պատասխան տալու կեցեր եմ : Իսկ անոնք հակառակութեան համար,» եւն. :

Թղթակից մը յիշելով անցեալ տարւոյ Ա. Ե. Բ. 29 թիւին մէջ երեւցած յօդուած մը, որ խուրճուած լսել տալու նոր մեթոտի մը վրայ կը խօսէր, աւելի տեղեկութիւն կը խնդրէ այս մասին : Դեռ չենք կարող ունէ տեղեկութիւն տալ : Մենք այդպիսի յօդուածներ վստահելի թերթերէ կ'առնենք : Եթէ չենք սխալիր, գտանք զայն Փ. Բ. 192 Սայնս (ժողովրդական Գիտութիւն) թերթին մէջ, որ արժանահաւատութեան բարձր համբաւ ունի : Բիշիկներու յոյսերը միշտ չեն իրագործուիր, ինչպէս ցուցուեցաւ Քոխի եւ ուրիշներու դարմաններուն օրինակով : Եթէ խուրճեան դարմանը հնարողին բոլոր յոյսերը պսակէ, աւելի բան պիտի իմանանք անոր վրայ եւ ինչ որ իմանանք՝ ուրախութեամբ պիտի հաղորդենք մեր ընթերցողներուն :

Ձեռք կրնար գործածել թարգմանութիւնը ձեռքը մեր ձեռքէն գիրքին, որու մասին հարցում կ'ընէ մեզի թղթակից մը :

Ուրիշ բարեկամ մը բացատրութիւն կը խնդրէ երկու համարներու վրայ : Անոնց առաջինն է Մ. 2. 3, եւ կը կարծենք թէ սխալ հասկցած է ճիշտ անոր օրերը 120 տարի ըլլայ» խօսքին նշանակութիւնը : Ձեռք կարծեմ որ այս կը նշանակէ թէ մարդուս կեանքին կանոնաւոր երկարութիւնը 120 տարի պիտի ըլլայ, ինչպէս հիմա 70 տարի է : Այլ թէ Աստուած 120 տարի պիտի սպասէր ջրհեղեղը չըրկած : Ձեռք կրնար իսկոյն ջնջել ամբարիշտ ցեղը, այլ կ'ուզէր անոր 120 տարի տալ ապաշխարելու եւ բարեկարգուելու համար : Միւս համարին մեկնութիւնը աւելի դժուար է : Աստուած կ'ըսէ Մովսէսի, «Դու իմ երեսս չես կրնար տեսնել ու ապրիլ» (Եւ. 17. 20), եւ 23 համարէն կ'իմանանք թէ Մովսէս կրնար Ենօվայի միայն ետին տեսնել : Բայց նոյն գլխի 11 համարին մէջ կ'ըսուի մեզի թէ «Տէրը կը խօսէր Մովսէսին հետ զէմ առ զէմ,» եւ Եւ. 17. 9 եւ 10 համարներուն մէջ կը կարդանք թէ Մովսէս ու Ա. հարոն, Նադաբ ու Աբիուդ եւ Իսրայէլի ծերերէն եօթանասուն հոգի «Իսրայէլի Աստուածը տեսան» : Ինչպէս կը համաձայնին այս համարները իրարու հետ : Ահա մեր բացատրութիւնը : Մովսէս եւ վերջին համարին մէջ յիշուած իր ընկերները զԱստուած տեսան առումով մը : Գիտցան թէ Աստուծոյ առջեւ կը գտնուէին : Տեսին յայտնի է որ յոյժ փառաւոր եւ ազդու տեսիլ էր, եւ սակայն չըսուիր թէ Ենօվայի երեսը տեսան անոնք : Եւ երբ միւս համարին մէջ կ'ըսուի թէ «Տէրը կը խօսէր Մովսէսին հետ զէմ առ զէմ,» չուզուիր ըսել անվրէպ թէ Մովսէս զէմ տեսաւ : Կրնայինք իրարու հետ

խօսակցող երկու կոյրերու համար ըսել թէ զէմ առ զէմ կը խօսին : Մովսէս ապէ աւելի բանի մը կը տեսնար, Ահարոնի եւ միւսներուն հետ տեսածէն, նաեւ լեռան վրայ Ենօվայի հետ խօսակցելու միջոցին իրեն շնորհուածէն աւելի մեծ տեսիլի մը : Գիտէր թէ շատ բան ծածկուած էր իր տեսութենէն եւ արդ կ'աղաչէր որ տեսնէր Աստուծոյ բուն էութիւնը, Աստուծոյ էութեան փառքը : Այս այնպիսի բան մ'էր որու տանիլ անկարելի է մահկանացուներուն, թէեւ լեւեալ կը հասկըցուի թէ այսպիսի տեսիլ պիտի չնորհուի յետ մահու :

Ուրիշ թղթակից մը յիշելով Տիտ. Գ. 10 համարը, «Հերձուածող մարդէն՝ առաջին ու երկրորդ անգամ խրատելէն ետեւ ետ քաշուէ,» նաեւ Լաւոդիկէի Սբ. Սինդոն 33րդ այն կանոնը որ Բրիտոսնեաներու կ'արգելէ հերետիկոսներու եւ հերձուածողներու հետ աղօթել, կը հարցնէ թէ որո՞նք հերձուածող նկատուելու են : Եթէ առ Տիտոս թղթին վերոյիշեալ համարին նայինք, կը տեսնենք թէ կը պատուիրուի այդպիսիներէ ետ քաշուիլ : Մեկնիչ մը այդ բառը սապէս կը մեկնէ : «Դադրէ այլեւս անոր խրատ եւ ազդարարութիւն տալէ, քանզի անշուշտ անօգուտ պիտի ըլլան : Մարդը եկեղեցիէն պաշտօնապէս արտաքսուելու խօսք չկայ հոս անշուշտ :» Արժողութիւն մը կ'ըսէ, «Եկեղեցիէ արտաքսուելու պատուէր չկայ :» Այդպիսի հերետիկոսներ մերժելու պատճառն ալ կը տրուի յաջորդ համարով, ուր կ'ըսուի, «Գիտնալով որ անանկը խոտորած է, եւ մեղք կը գործէ ինքզինքը դատապարտելով :» Այս կը ցուցնէ թէ ինչպիսի մարդիկ էին անոնք որոնց վրայ կը խօսէր առաքեալը, մարդիկ որոնք կը մեղանչէին լիովին գիտակից ըլլալով իրենց յանցաւորութեան : Արժողութիւն մը կ'ըսէ, «Այս նախնի հերետիկոսները մոլար վարդապետութեան կը միացնէին բարոյապէս անկեալ վիճակ մը, անոնց գործերը անոնց վարդապետութեան զէմ կը վկայէին :» Անոնք որ իրենց Տէրոջը Աստուածութիւնը կը ծանչնան եւ անկեղծութեամբ կը ջանան անոր կամքը կատարել՝ անշուշտ հերետիկոս չեն այս առումով : Հոգ չէ՝ թէ մարդ մեզի ո՞րչափ համամիտ չէ կրօնական իր տեսութիւններէն ումանք մէջ : Եթէ համոզուինք թէ ան իր սրտին մէջ Բրիտոսի սէրը ունի եւ անկեղծօրէն կը բաղձայ Բրիտոսի ծառայել, չենք կարող զայն հերետիկոս կոչել : Յորքան իր տեսութիւնները մոլար թուին մեզի, պիտի աղօթենք որ աւելի յստակ լոյսի առաջնորդուի ան : Բայց որովհետեւ կը սիրէ մեր Փրկիչը եւ անկեղծօրէն կը ծառայէ անոր, մեր Բրիտոսնեայ եղբայրակիցն է : Մենք կը կարծենք թէ Բրիտոսնեական Եկեղեցիին աւելի ընտիր եւ աւելի հոգեւոր մասը սկսած է աւելի խնայութեամբ գործածել հերետիկոս բառը : Վտանգաւոր հերետիկոսութիւններ կան որոնցմէ պէտք է խորշիլ, բայց մարդիկ ալ կան որոնք շատ պատրաստ են ուրիշներ հերետիկոս անուանելու : Այսպէս էր առաքեալներուն օրով : Եւ Պողոս ըսաւ, «Մէկն ալ չկրնար Յիսուսը Տէր կոչել՝ եթէ ոչ Հոգեւոր Սրբով :» Իսկ Յովհաննէս յայտարարեց, «Ամէն ով որ կը հաւատայ թէ Յիսուսը Բրիտոսն է, Աստուծոյ ծնած է :» Եթէ հերետիկոս կոչենք Բրիտոսի Աստուածութիւնը խոստովանող եւ անոր կամքը կատարել աշխատող անձերը, յայտնի է որ Պողոս եւ Յովհաննէս մեր կողմէն չեն :

ՆՈՐԷՆ ՍԿՍԼ

Օքտեյլի մէջ ամէն մարդ գիտէր երբ թոմ Սէնտոգ արեւոյններու դարմանատուն մը զըրկուեցաւ : Անոր մայրը այդ գեղին մէջ ծնած էր, եւ թէպէտ հիմա անիկա Նիւ Եորք քաղաքը կը բնակէր շատ տարիներէ ի վեր, դեղին բոլոր ժողովուրդը համակրանք կը տածէր անոր եւ անոր ընտանիքին հանդէպ : Երբ թոմ առողջանալով արձակուեցաւ դարմանատունէն, իր մեծ հօր ագարակը գնաց յՕքտեյլ, եւ ամբողջ գիւղը պատրաստուեցաւ օգնել անոր եւ բարի խրատներ տալ : Ծերունի տիկինները լռութեամբ սեղմեցին անոր ձեռքը, իրենց գլուխները շարժելով միանգամայն, իբր թէ մեռած մարմին մը եղած ըլլար ան : Ծերունի մարդիկ յորդորական շատ մը պարզ խօսքեր խօսեցան : «Մտածել թէ դուք այդ խորխորատը կ'իջնէք, թոմ, սա տարիքիդ մէջ» : «Մօրդ վրայ երբեք չէիր խորհեր : Կը լսեմ որ անոր մազերը ճերմկեցեր են վերջին երկու տարիներուս մէջ» : Ասոնք էին բարեկեցութեամբ խօսուած խօսքերը զորոնք լսեց թոմ : Եւ անոր հին բարեկամները որոնք բան մը չըսին, անոր հետեւեցան նշանակալից նայուածքով իբրեւ մահուան դատաւարտուած ոճրագործի մը վրայ : Ծերունի բժիշկը ճաշ մը տուաւ ի պատիւ թոմ Սէնտոգի, որուն հրաւիրուեցան գաւառին առաջնակարգ անձերը : Ան գիտէր թէ այն երիտասարդը երկրաբանութեան սիրահար էր, եւ հարցուց որ իրենց ըսէ թէ իրենց ագարակներուն մէջ քարիւղ կամ բնական կազ գտնուելու նշաններ կան : Թոմ ուշադրութիւն տուաւ եւ ալիկ խօսեցաւ : «Մարդիկը յարգանքով ունենցողներն : Անոնք շատ բարեկամօրէն վարուեցան անոր հետ : Անոնց երթալէն ետքը բժիշկը եւ թոմ քննեցին սա խնդիրը թէ արդեօք թոմ ստանձնէր իւղի գործը, ցուցնելով թէ ինք կ'ալկակալէր որ այդ գործը պիտի յաջողէր չնորհիւ իր գիտութեան եւ սրամտութեան : «Դուք բան մը կը մոռնաք», ըսաւ երիտասարդը դառնութեամբ, «թէ ես արեւոյններու դարմանատունէ մը նոր ելած եմ : Դուք այդ բանը ինծի չիչեցուցիք անգամ մը» : «Ինչո՞ւ չիչեցնեմ ձեզի առիկա», ըսաւ բժիշկը եռանդով : «Ինչո՞ւ դուք ալ ձեր միտքը բերէք ատիկա : Երբ մարդ, Աստուծոյ օգնութիւնովը, խեղճած է մոլութիւն մը, պէտք է որ նստի թխսէ այն աղտոյի բանին վրայ իր կեանքին մնացած մասին մէջ : Պէտք է զանիկա հետ կրել, ինչպէս ոճրագործները սովոր էին ընել, իրենց սպաննած մարմինն կապուելով : Ոչ, մոռցիր զանիկա, թոմ : Արթնցուր միւս մարդը որ քու մէջդ կը գտնուի : զօրաւոր, մաքուր, ձեռնառու : Հին մեղքը Աստուծոյ ողորմութեան թող, եւ նորէն սկսէ, տղաս, նորէն սկսէ» :

Կան շատ պատանիներ, որոնք թոմի չափ պէտք ունին այս խրատականը լսելու :

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԸ ԻՐ ԴԵՄՔԻՆ ՄԵՋ

Վախճանեալ Հուլիոյ եպիսկոպոսի վրայ շահեկան պատմութիւն մը կ'ընէ անոր թեմին կղերականներէն մին : Յիշեալ եպիսկոպոսին առաջին կինը զօրաւոր հաւատք ունէր երազներու վրայ, եւ բաւական զարմանալի կերպով անոր երազներէն շատը կը կատարուէին : Հոկտեմբերի մէջ կիրակի առաւօտ մը, մինչ կը գտնուէին Ֆէրիպոլթի մէջ, տիկինը արթնցուց իր այրը, եւ ըսաւ թէ Նիւ Մէքսիքօ գտնուող իր որդին մահա-

մերձ էր : Նկարագրեց անոր թէ որդին կարծր անկողնի մը վրայ պառկած էր արեւով չորացուած աղիւսէ ողորմելի խրճիթի մը մէջ, եւ ըսաւ թէ անոր ծանր վիճակին պատճառը աղէկ հոգ չտարուիլն էր : Տիկինը ստիպեց եպիսկոպոսը Նիւ Մէքսիքօ փութալ եւ ազատել տղան : Եպիսկոպոսը, տեղի տալով իր կնոջ փափաքներուն, դէպ հաւաւ ճամբորդեց այնքան շուտ որքան կրնար չորդին տանիլ զինքը : Երբ Սէյնթ Լիւիս հասաւ, հոն գտաւ իրեն ուղղուած հեռագիր մը, սապէս : «Անյապաղ եկուր Նիւ Մէքսիքօ : Ժամանակ մի վատնէր : Ամէն մէկ վայրկեան թանկագին է» : Եպիսկոպոսն ըրաւ հեռագրին համեմատ, եւ ճիշտ ժամանակին հասաւ իր խորթ որդւոյն քով : Տեսարանը Տիկին Հուլիոյի նկարագրածին պէս էր : Տղան հիւանդ պառկած էր յարդէ պղտիկ անկողնի մը վրայ աղիւսէ խրճիթի մը մէջ : Տրուած դեղերը եւ եղած դարմանները աւելի կը վնասէին զանիկա : Տարակուսելի էր որ անիկա օր մը եւս ապրէր այսպիսի պարագաներու ներքեւ : Հուլիոյ եպիսկոպոս այնպէս անապարանքով ճամբայ ելած էր որ իր լոկ ճամբորդութեան բաւելու չափ ստակէ աւելի առած չէր իրեն հետ : Իր այս զբոսարարութեան մէջ դրամատուն գնաց եւ իր ողորմութիւնը գանձապետին պատմեց, որ երիտասարդ քաջ Մեքսիքոյի մըն էր : Ինք պէտք ունէր ստակի՝ իր որդին երկրէն դուրս հանելու համար, զրամատունը արդեօք կը պատուէր զինք իր փոխանակագիրն ընդունելով : Գանձապետը ազդուեցաւ մարդուն պատմածներէն, «Ո՛հ, մէկը կրնայ վկայել ձեր դէմքին նայելով», ըսաւ, «թէ դուք Աստուծոյ եկեղեցիին մէկ եպիսկոպոսն էք, եւ թէ ճշմարտութիւնը կը խօսիք : Ուրախ պիտի ըլլամ ձեր խնդիրը կատարելով : Ո՛րչափ ստակի պէտք ունիք» : Եպիսկոպոսը 500 տոլար ընդունեց զրամատունէն, եւ ինք ու հիւանդը շուտով դէպ հիւսիս ուղեւորեցան : Աստուծոյ եւ մարդոց սէրը, ուրիշներու համար անձնագոհութեամբ եւ առանց անձնասիրութեան ծառայելը, որոնք տարիներով իրենց անջնջելի պատմութիւնը այս բարի մարդուն դէմքին վրայ գրած էին, տղին կեանքը փրկելու միջոցն եղան :

ՍԻՄՓՈԼՈՆ ՓԱՊՈԿՐԻՆ ԳՈՐԾԸ

Սընի լեռան փապուղիին մէջէն Փարիզէ Միլան շինուած երկաթուղին 1,058 հազար մետր երկայնութիւն ունի եւ Սէն Կոթար փապուղիին՝ 1,068 : Սիմփոլոնի փապուղին նպատակը այս հեռաւորութիւնը 979 հազար մետրի վերածել է : Սիմփոլոնի անցքին մէջէն պեղուող փապուղին, երբ աւարտի, անտարակոյս իր տեսակին մէջ ցարդ շինուածներուն ճարտարագիտական ամէնէն վիթխարի գործը պիտի ըլլայ : Գործը զոր կատարել շատ ճարտարագէտներ անկարելի նկատեցին այն մեծ խորութեան պատճառաւ որուն պիտի իջնէր անիկա : Մինչեւ անգամ հասարակ մարդու մը յայտնի է թէ շատ մը աւելի դիւրին է բռն մը բլուրէն վեր հանել 300 եարտա քան 1,000 եարտա : Գործին այս թեթեւացումը պիտի կատարուի երկաթուղւոյ վայրաշարժի միջոցաւ, որ պիտի ըլլայ մին այն վախճաններէն որ ձեռք պիտի բերուի նոր փապուղիով՝ բաղդատմամբ Սէն Կոթարի եւ Սընի լեռան ուղիներուն : Սիմփոլոնի փապուղիին բարձրագոյն կէտը 705 մետր է, Սէն Կոթարինը՝ 1,154 մետր, եւ Սընի լեռանը՝ մինչեւ 1,294 մետր : Որչափ մեծ ըլլայ բարձրութիւնը, այնքան անհեղինակ կ'ըլլան

դժուարութիւնները : Զմեռ ժամանակ մասնաւորապէս Ալպեան ուղիներուն գործողութիւնը Հերթիւեան գործ է եւ յաւելուածական անագին ծախքերու դուռ կը բանայ : Նոր ուղիին աւարտմամբ այս դժուարութիւնները պիտի անհետանան : Արդարեւ, հաւանօրէն Ալպեաններուն եւ ոչ մէկ մասը Սիմփոլոն կիրճէն աւելի զմայելի դիրք ունի երկաթուղիի յարմար : Սէն Կոթարի ուղիին շինութեան պատճառաւ հարկ եղաւ մեծ ծախքեր ընել փապուղիին բերնին մօտերը, որոնք գրեթէ հաւասար էին նոյն իսկ փապուղիին ծախքին : Սիմփոլոնի ուղին շինողները պիտի չհանդիպին այսպիսի հարկեցուցիչ պարագաներու : Հիւսիսային կողմը նոր փապուղին կը սկսի հովիտի մակարդակէն, եւ հարաւային կողմը քանի մը մղոն անդին կ'աւարտի Լոմպարտիոյ մեծ դաշտին նոյն իսկ սահմանին վրայ : Արդի ճարտարագէտին քայլերը այնքան արագ եւ խոշոր կ'առնուին, որ սոյն ճարտարագիտական վերջին գործը պիտի աւարտի նախորդներէն շատ մը աւելի կարճ միջոցի մէջ, երկրին աննպաստ պայմաններուն հակառակ : Սընի լեռան ուղիին շինութիւնը տասներեք տարի առաւ, Սէն Կոթարի փապուղին աւարտեցաւ եօթնուկէս տարիէն միայն, բայց Սիմփոլոնի ճարտարագէտները խօսք կու տան աւարտել այդ անցքին ներքեւէն պեղուելիք փապուղին հինգուկէս տարիէն, որ բաղդատմամբ Սէն Կոթարի՝ կը ներկայացնէ ժամանակի 25 առ հարիւր նուազում : Հակառակ մեծագոյն արագութեան որով գործը կրնայ յառաջ մղուիլ, եւ հետեւապէս ծախքի խնայութեան, փապուղիին ծախքը պիտի ըլլայ 277,500,000 ֆրանք :

Իտալիոյ եւ Զուիցերիոյ մէջտեղ երկար եւ դիւանագիտական բանակցութիւններէ ետքը, գործը վերջապէս սկսուեցաւ 1898ին : Երկիրը պեղելու թոյլտուութիւնը վերջնապէս ընդունուելէ ետքը բաղդախառ պատրաստութիւններ եղած էին գործն ըստ կարի արագ յառաջ մղելու համար : Ի վեր քան զամենայն, հարկ էր բաւական ոյժ հայթայթել : Հիւսիսային ծայրը ջուրի ոյժ պիտի ձեռք բերուի, Ռոն գետէն, եւ հարաւային ծայրը՝ Տիվերիա գետէն : Ընդունուած վերջնագոյն տեղեկագրութիւններէն կը տեսնուի թէ գործին իբր կէսը աւարտած է, եւ եթէ նախատեսուած արգելքներ չպատահին, փապուղին երթեւեկութեան համար բաց պիտի ըլլայ հինգուկէս տարուան պայմանագրութեան ժամանակէն առաջ : Եթէ բանն այսպէս ըլլայ, ճարտարագէտները աւարտման եւ պայմանագրութեան մէջտեղ գրտնուած իւրաքանչիւր օրուան համար 5,000 ֆրանք նուէր պիտի ընդունին : Պայմանագրութեան ժամանակէն ետքը մինչեւ փապուղին աւարտումը անցնող իւրաքանչիւր օրուան համար 5,000 ֆրանք տուգանք որոշուած է : Սկիզբները գործը կամաց յառաջ կ'երթար, մանաւանդ հարաւային կողմը, ուր ժայռը բացառիկ կերպով կարծր էր : Թէ հարաւային կողմը ժայռին վերցուիլը ինչպէս դժուար էր, կրնայ մակաբերուիլ սա իրողութեանէն որ հիւսիսային կողմի օրական յառաջխաղացութիւնն է իբր 6 մետր, իսկ հարաւային կողմինը՝ 3 մետր : Օրական այս յառաջխաղացութիւնը ձեռք բերելու համար երեք գործողութիւն պէտք են : Ժակում, պայթում եւ բարձում : Երեք այս գործողութիւնները 6½ մինչեւ 7½ ժամ կը պահանջեն : Գործաւորները գրեթէ առանց բացառութեան ամէն ալ Իտալացի են, Ալպե-

նրանք թերակզգի՜րն ամէն կողմերէն, Լոմ-
պարտիայէ մինչեւ Սիկիլիա: Հիւսիսային Ի-
տալացիները, որ աւելի աշխատասէր են եւ
աւելի վարժ գիտար գործերու, նախամեծար
կը համարուին: Վասն զի հարաւայինները,
երբ ձմեռ գայ, կը նետեն իրենց գործիքները
եւ տունները, հարաւ, կը վերադառնան: Բայց
իրենց հակառակ ձմեռուան այս դասալքու-
թեան, տասը մարդիկ միշտ պատրաստ կը
գտնուին թափուր մնացած ամէն տեղերը լե-
ցնելու համար: Գործաւորներէն շատը ի
րենց հետ կը բերեն իրենց կիներն ու զաւակ-
ները: Ուստի այնպէս պատահած է որ ա-
մէն մէկ լեռնակողի վրայ ամբողջ զննելու ե-
րեւան եկած են գրեթէ մէկ գիշերուան մէջ:
Ներկայ ժամանակիս մէջ 2,000 գործաւորներ
կ'աշխատին:

ՀՈՏԱՌՈՒԹԻՒՆ

Պէտք է միտք առնել թէ բոլոր օժանդե-
ներուն եւ անուշահոտութիւններուն հիմը
տեսակ մը էական իւր է, եւ այս էական
իւրն է զօրաւոր հակաանեխական մը եւ ունի
հակաանեխիչ յատկութիւններ, որ աստիճա-
նաւ վար չեն մնար: Նոյն իսկ ասիտ ֆէնի-
քէն: Քաջածանօթ է որ էական իւրերը կը
ծծեն մթնոլորտային թթուածինը, չինելով
անհաստատ բաղադրութիւն մը որ դիւրաւ
կու տայ թթուածին մաքրութեան գործին հա-
մար: Եղեւնի, եւ քալիփթուսի եւ բեւեկնիի
իւրերը դիւրաւ կը ներդրեն այս կերպով
— իրողութիւն մը որ հաւանօրէն կը բա-
ցատրէ թէ ինչո՞ւ եղեւնի ծառաստաններուն
եւ եւքալիփթուսի անտառներուն օդը առող-
ջարար է: Շատ կիներ չսփազանց կը գոր-
ծածեն անուշահոտութիւններ եւ այլ մար-
դիկ իրենց կանացի սովորութիւն կը նկա-
տեն անուշահոտութիւններու կիրառու-
թիւնը, — նախապաշարուած զոր կը խոստո-
վանինք թէ շատերս ունինք, — եւ սակայն
բնականօրէն սա հարցումը կը ծագի: Մինչ
կ'ուսուսնասիրենք եւ կը քննենք մեր շուրջը
որպէս զի հաճեցնենք աչքը գոյնի եւ բնա-
կան տեսարաններու եւ ականջը՝ երաժշտա-
կան եղանակներու միջոցաւ, ինչո՞ւ համար
նմանօրինակ ջանքեր ընելու չենք քիթը հա-
ճեցնելու համար ախորժիկի եւ անուշաբոյր
հոտերով: Իւրաքանչիւր զգայարան կրնայ
նեղութիւն կրել, եւ չկայ պատճառ թէ ին-
չո՞ւ իւրաքանչիւր զգայարան հաւասարապէս
չպաշտպանուի այս նկատմամբ: Եւ թաշկի-
նակի համար անուշահոտութիւն գործածելը,
ինչպէս կը տեսնենք հասարակօրէն, հոտա-
ռութեան զգայարանը լոկ հաճեցնելէ աւելի
բարձր ծառայութիւն մը կը մատուցանէ:
Թաշկինակը դիւրաւ կրնայ վարակման մի-
ջոց ըլլալ, վասն զի հասարակ ընդունարան
է քիթն եւ բերնէն ելած խոնաւութիւննե-
րու, եւ հակաանեխական թաշկինակի կիրա-
ռումը կատարելապէս համաձայն է հասարակ
մանրէաբանական ապացոյցներու պահան-
ջումներուն: Թաշկինակին վրայ առատ ա-
նուշահոտութեան կիրառումով կը համարուի
թէ հակաանեխական կ'ըլլայ անիկա եւ կը
սպաննուին անոր մէջի մանրէները, չնորհիւ
մասամբ օժանդիքին ոգիին եւ մասամբ ոգիին
մէջ լուծուած էական իւրերուն ներգործու-
թեան: Ուստի դատապարտելէ առաջ այն
անձերը որ իւրեր կը գործածեն իրենց թաշ-
կինակներուն վրայ, անուշահոտով զանոնք
թեթեւաբարոյ եւ չռայլ, պարտիմը միտք
բերել թէ թերեւս անոնք գործնական բա-
րիք կը մատակարարեն իրենց զրացիներուն,
այդպէս արգելելով վարակիչ նիւթերու ծա-
ւալումը:

ԱՀԱՌՈՐ ԹՇՆԱՄԻ ՄԸ

Գորշագոյն կէտը (պալենա), վիթխարի
ստնաւոր մը, որ կը բնակի Հիւսիսային Խա-
ղազական Ուկրանոսին մէջ, եւ յոյժ յաճա-
խակի կը գտնուի Ամերիկեան ծովեզերքները,
մանաւանդ Քալիֆորնիոյ Ծոցին մէջ, այն-
պիսի կատաղի կռիւ մը կ'ընէ երբ յարձա-
կում կրէ եւ այնպիսի տհաւոր հակառա-
կօրդ մը կ'ըլլայ, որ նաւավարներու մէջ
տղեւ ձուկն անուշով կը ճանչցուի: Մ. Ֆրանք
Պըլըն Քոնֆլէյթի մէջ կը ներկայացնէ
այս կէտերէն մէկուն կատաղած առնէ գոր-
ծած աւերկութեան մէկ կենդանի պատկերը:

Կիտորաներուն մէջ մնայուն կանոն է եր-
բեք կէտի ձագի մը հետ չիյնալ երբ մայրը
անոր մօտ կը գտնուի: Այս կանոնին զան-
ցառութիւնը եղաւ պատճառ հետեւեալ ար-
կածին: Կիտորանութեան տասներեք Ամե-
րիկեան նաւերէ բաղկացեալ նաւախումբ մը
Ստորին Քալիֆորնիոյ ծովեզերին բացերը կը
գտնուէր, եւ ծովուն վրայ էին յիսուսուե-
րու նաւակներ, իւրաքանչիւր նաւէ չորս
չորս հատ: Կերպով մը, մեծ էգ կէտ մը
զարնելու միջոցին, կեռ մը զարկաւ վիրա-
ւորեց ձագ մը որ մօրը քով կը գտնուէր:
Ձագը մեռաւ անմիջապէս: Մայր կէտը չու-
տով հասկցաւ թէ ձագը մեռած էր, եւ դար-
ձաւ յարձակողներուն վրայ սատակիչ դեւի
մը նման: Մինչ զգուշութեամբ խոյս կու
տար իր մարմինը յարձակման նշաւակ ընելէ,
աւերկութիւններ կը գործէր նաւախումբին
վրայ: Երբ ջուրին մակերեսն ելաւ, մէկ երկ-
վայրկեանէն արձակեց շունչ մը, որուն ձայնը
չոգեգործի մը ապահովութեան կափարիչէն
արձակուած չչման կը նմանէր, եւ նոյն վայր-
կենին խորտակեց նաւակ մը կամ աւար-
տեց արդէն անյուսալի կերպով խարխաւած
նաւակի մը խորտակումը: Ամէն մէկ հար-
ուած ճշդիւ կը տրուէր եւ կը թուէր թէ
կանխամտածութեամբ եւ հաշուով կը տըր-
ուէր: Ծիւղին այնպէս արագ կը շարժէր որ
կարծես շատ հեռաւոր կէտերէ միանգամայն
կը յարձակէր: Գոհ չըլլալով նաւակի մը
սոսկալի հարուած մը տալէ եւ զանիկա քայ-
քայելով տախտակներու դէզի մը վերածելէ,
բեկորներուն վրայ յարձակեցաւ կրկին եւ
կրկին: Վերջին աստիճան արհաւիրք եւ ապ-
շութիւն տիրեց հինաւուրց նաւաստիներուն
վրայ անգամ: Ծովեզրը շատ հեռու էր, եւ
վիթխարի կէտը, ոչ միայն երբեք չթուլցաւ
իր վայրագ կատաղութենէն, այլ աւելի կատ-
ղեցաւ եւ յուսահատօրէն յառաջ տարաւ իր
աւերիչ գործը: Վերջապէս երկու նաւակ-
ներ յաջողեցան ծովեզր հասնիլ, նաւազները
հազիւ կարող եղան նաւակներէն ցամաք
ցատկել, վասն զի զիրենք հալածած էր ա-
նողքերի թշնամին որ անոնց ետեւը շատ
մօտիկ կը գտնուէր ծովեզրի ծանծաղ ջու-
րին մէջ անգամ: Քիչ մնացած էր որ բռնէր
զանոնք: Յիսուսուերկու նաւակներէն եր-
կու հատ միայն մնացած էին անշնաս: Յի-
սուսնէ աւելի մարդիկ չարաչար վիրաւոր-
ուեցան, եւ վեց հոգի, որոնց մին այդ ար-
կածին տարաբախտ պատճառն եղած էր,
սպաննուեցան:

ՊԱՆԱՐՆԵՐՈՒՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Մորթին ներքեւը շարաւի հաւաքում,
ցաւ, ուռեցք եւ կարմրութիւն, որ աւելի
ետեւը կը ցցուի եւ կը ժայթքէ իր պարու-
նակութիւնը, կը կոչուի պալար: Առաջները
այսպիսի միջադէպ մը նպաստաւոր կը նկատ-
ուէր առողջութեան, սա գաղափարով թէ
այս միջոցաւ կազմութիւնը ինքզինք կ'ա-

զատէ վերքին պարունակածներէն, եւ թէ
անմաքրութիւններու համար բացուած այդ
ծակը անվրէպ օգուտ կը մատակարարէ տա-
ռապող անձին: Շատեր կը հաւատան թէ
հիւանդութիւններ կ'արգելուին պալարնե-
րու միջոցաւ: Պալարները ծագում կ'առնեն
մանրէներու գործունէութեան միջոցաւ, ո-
րոնք մուտ կը գտնեն մորթին մէկ բացուած-
քէն եւ կ'իջնեն ներքեւ գտնուող հիւսկէն-
ներուն մէջ: Անծածկոյթ մորթը, երեսին
ու պարանոցին մորթին նման, աւելի են-
թակայ է շնասուելու, վասն զի աւելի նշա-
ւակ է թէ՛ վիրաւորութիւն եւ թէ՛ փոշիին
մէջ գտնուած մանրէներու: Օձիքի մը կամ
օձիքի կոճակի մը քերելը կրնայ բաւական
ըլլալ մանրէներու մուտ մը բանալու: Նմա-
նապէս տեսակ մը մուտ կրնայ բացուիլ մատ-
ներու եղունգով քերելէ, մասնաւորապէս
ոնգունքին եւ կամ ականջին ծակին քով:
Յաճախ մազ մը կ'ըլլայ միջոց որով մանրէ-
ները մորթին խորութեան մէջ իջնեն: Ման-
րէները եւ հիւսկէններուն մէջ շարաւի ձե-
ւացումը կ'արգելուին արեան կենսատու
զանազան տարրերէն: Արեան ձերմակ ըջիջ-
ները կը ջնջեն հիւսկէններուն մէջ գտնուած
մանրէները, եւ յայտնապէս նոյն իսկ կեն-
դանի տրիւնը հակաանեխական ազդեցութիւն
կ'ընէ մանրէներու կեանքին դէմ: Մարդ
աւելի ընդունակ է պալարներու՝ եթէ առող-
ջութիւնը բնական աստիճանէն վար է: Կեն-
սական ոյժերը կրնան անբաւական ըլլալ ման-
րէներուն կեանքը կորսնցնելու մասին շատ
պատճառներով, որպիսի են վատառողջ զբա-
ղումներ, ականներու եւ կոյանոցներու զար-
չահոտութիւն բնակարաններու մէջ, մարմ-
նամարզի պակսութիւն, անյարմար ուտեստ,
նոր անցած եւ կամ ներկայ հիւանդութիւն:
Երբ կազմութիւնը ընկճուած է, հիւսկէն-
ները աւելի դիւրաւ նշաւակ կ'ըլլան յարձա-
կումի: Մէկ պալարին կրնայ ուրիշ պալար
յաջորդել շուտով, եւ այսպէս շատեր իրա-
րու կրնան յաջորդել: Ուստի մէկ պալարը
ուրիշի մը ճամբայ պատրաստողը կ'ըլլայ:
Ապա ուրեմն անկարելի է գտնել ուրեք բա-
րերար արդիւնք որ յառաջ գայ պալարներէ,
բայց եթէ սա՝ որ անոնք կը չնշտեն զօրա-
ցուցիչ դեղերու, օդափութութեան եւ զար-
մանման մեթոտներու փոփոխութեան պէտքը,
որոնցմով հիւանդին ֆիզիքապէս ընդգիմա-
նալու կարողութիւնը զարգանայ: Ուստի
այս ցաւագին եւ տկարացուցիչ վերքերը
դարմանելու լաւագոյն մեթոտը, ոչ միայն
դիմելն է քաջածանօթ տեղային դարմաններու,
այլ նաեւ գործածելը զօրացուցիչներ եւ ա-
ւելի մաքուր օդ ունեցող տեղեր դիմելը: Պա-
լարի երեւումը պարտի ազդարարութիւն հա-
մարուիլ առողջաբանական օրէնքներու պահ-
պանութեան: Այս նշանակութեամբ օգուտ
կրնայ ծագիլ պալարէն, թէպէտ անոր ա-
ռաջուան ընծայուած օգտակարութենէն
տարբեր եղանակով:

ԿԱՐՃ ՔԱՐՈՉՆԵՐ (*)

(Պատ. Գայնոս Կ. Քեմալեան)

15.

Քիւսսուսի Սերը

«Քիւսսուսի սերը մեզ կը ստիպէ» (Բ. Կոր. Ե. 14):

Ամէնուն միտքը ենթակայ է բանով մը
ազդուելու: Տղայոց միտքը չնչին բանով մը
կ'ազդուի: Սակայն, փորձառու, կիրթ,
մշակեալ եւ մեծ մարդոց մտքերն մեծ եւ
ծանրարժէք բաներով միայն կ'ազդուին: Պօ-
ղոս առաքեալ ալ որ մեծ մարդ էր եւ մշակեալ

(*) Տե՛ս նախորդ տարի, թիւ 48

միտք ունենալ՝ չէր կրնար դիւրաւ ազդուել ունայն բանով մը, եւ երբ ինք կ'ըսէ թէ «Բրիտանոսի սէրը մեզ կը ստիպէ», յայտնի է թէ Բրիտանոսի սէրը ծանրակշիռ կ'ազդէր անոր մարմնին։ Եւ ինչ որ ճշմարիտ է Պօլոսի համար՝ ճշմարիտ է իւրաքանչիւր հաւատա-
ցելոյ համար։ Ուստի քննենք թէ Բրիտանոսի սէրը մեզ ինչ բանի կը ստիպէ։

1. Զինքը սիրելու կը ստիպէ (Ա. Յովհ. Դ. 19),
ա. Իրեն համար ապրելով (Բ. Կոր. Ե. 15),
բ. Զինքը փառաւորելով (Ա. Կոր. Զ. 20),
գ. Իրեն համար խորհելով (Մատ. Զ. 21)։

2. Անմահ հոգւոց փրկութեանը աշխա-
տելու կը ստիպէ (Մատ. ԻԸ. 19),

ա. Քանզի ինքը զանոնք կը սիրէ (Յովհ. Ժ. 11, ԺԳ. 1, ԺԵ. 13),

բ. Անոնց համար իր արիւնը թափած է (Գոր. Ի. 28)։

գ. Իր կամքը եւ փափաքը այն է որ անոնք փրկուին (Յովհ. ԺԵ. 16, Բ. Պետ. 7, 9)։

3. Սուրբ, արդար եւ իրեն նման ըլլալու կը ստիպէ (Եփես. Դ. 13),

ա. Քանզի իր բնութիւնը այնպէս է (Գոր. Դ. 14),

բ. Անով ինքը կ'ուրախանայ (Եբր. ԺԲ. 2), եւ քանզի,

գ. Ան է իր յաղթանակը, փառքն ու պսակը (Փիլ. Ա. 11)։

4. Զմեզ երկնից համար պատրաստուելու կը ստիպէ (Փիլ. Ա. 23),

ա. Քանզի ինքը հոն է (Յովհ. ԺԴ. 3),

բ. Հոն մեզի համար տեղ կը պատրաստէ (Յովհ. ԺԴ. 2),

գ. Ասոր համար աշխարհ եկաւ եւ մեզի համար մեռաւ (Ղու. ԺԹ. 10)։

Սիրելի ունկնդիրս, կը զգաս թէ Բրիտ-
անոսի սէրը զքեզ եւս կը ստիպէ այսպէս ը-
նելու։ Եթէ այսպէս է, երանի քեզ։

ՔՐԻՍՏՈՆԵՍԻՑԻՒՆ ԵՒ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Սահակ Դարբէնեան, Վան)

1.

Մեր օրում մէջ Բրիտանոսութիւնն ու գիտութիւնը կարգ մը բաներու մէջ կը գտնուին տարբեր, բայց ոչ ներհակ։ Այս ակնկալելի էր։ Շատ առաջներ առաքեալ մը յորդորեց զիւր որդին Տիմոթէոս «Փախչիլ պիղծ ունայնաբանութիւններէն եւ հոգեւորականութեան հակառակութիւններէն» (Ա. Տիմ. Զ. 20)։ Նոյն վտանգը այժմ մեր դէմը կ'ելլէ «Հակառակութիւն հանդէպ Աստուածաշունչին» անունով։ Եւ գիտական անհաւատութիւն, գիտական ազդեցականութեամբ զեղուն է բոլոր քաղաքակրթեալ աշխարհին մէջ։ Կրպնդենք թէ այս հակառակութիւնը անիրաւ է եւ յառաջ կու գայ մարդկային ապականութենէն եւ այն գիտութենէն, որ մարդուն սիրտը «կը հպարտացնէ» վերէն ծնած չըլլալով։ Յառաջ երթանք հարցնելու թէ ինչ է Աստուածաշունչը եւ ինչ՝ ճշմարիտ գիտութիւնը եւ թէ ասոնք հարկաւորապէս անհամաձայն են։

Աստուածաշունչը կը ցուցնէ թէ Աստուած է իր հեղինակը, Յիսուսն ու փրկութիւնը իր զխաւոր նիւթերը, եւ փրկութիւնն ու վերանորոգութիւնը իր վախճանը։ Դա չգրուեցաւ փորձ գիտնականներով եւ ոչ որեւէ գիտական դաւանութեան ինչպաստ։ Գիտական զիրք մը ըլլալու յաւակնութիւններ չունի այն։ Անոր նիւթը, ոճը, ուղղութիւնը, բոլորն ալ մեկուսի են մարդկային ուսման ձգտումէն։ Աստուածաշունչն է պատմական, մարդարէական, բարոյագիտական եւ փիլիսո-

փայական, բայց գործ ունի զխաւորապէս զերբնականին հետ։ Այսու ամենայնիւ սրբազան մատենագիրները կը դպչին գիտական խնդիրներու, անոնց՝ որ կը վերաբերին աշխարհագրութեան, երկրաբանութեան, ազգաստութեան, աստղագիտութեան եւ բնական պատմութեան։ Իրեր՝ որ չեն գերբնական բայց որ կը վերաբերին մեր աշխարհին եւ բնութեան։ Արդ երբ նա նպատակաւ կամ պատահաբար կը մտնէ գիտութիւններ կոչուածին սահմանը, կը սխալի միթէ։ Իւր մատենագիրները տգիտութիւն կը մատենէ, դոքա կը հակառակին լաւ ճանչցուած իրողութեանց։ Կամ Աստուածաշունչը կը խօսի ստուգութեամբ եւ ճշգրտութեամբ։ Կը համարձակինք հաւատուել իւր իսկ համարձակ լեզուով, թէ որչափ կը վերաբերի Աստուծոյ, իր ճամբան, իր գործը, իր խօսքը կատարեալ են։

Աստուածաշունչն է գերազանցապէս Գիւրգի։ Իր սուրբ գրային վաթսուեւելեց հատորներ, իր աւելի քան զքառասուն հեղինակներ, իր 1,189 զուգներ, իր 31,175 համարներ եւ 77,692 բառեր կու տան մեզ ճշմարտութիւնը։ «Ով Տէր, քու խօսքդ յաւիտեան հաստատ է երկինքի մէջ» Սաղ. շԺԹ. 89։ «Քու խօսքդ բովանդակութիւնը ճշմարտութիւն է» Սաղ. շԺԹ. 160։

Եւ արդ ինչ է գիտութիւնը։ Բառը կու գայ գիտնալ բանէն, ուրեմն գիտութիւնը է ինչ որ գիտնալ է, եւ ինչ որ ընդունակ է ապացուցութեան։ Վարկած չէ, ենթադրութիւն չէ, կարծեաց գործ չէ, գիտութիւն է։

Պիտի համարձակինք ըսել թէ Աստուած չէ գիտական, թէ նա չգիտեր ամէն բաներ, ամէն գաղտնիքներ ամէն տեղերու մէջ եւ ամէն ժամանակներ։ Եւ եթէ ինքն է հեղինակ Աստուածաշունչին — կրնանք ելլեն վտարել — հաւանական է որ պատմէ բաներ յորս մասնէ իւր իսկ մեծ արարչութեան մէջ տգիտութիւն, կամ վրիպի ինչեւեց նիւթի մէջ, ըլլայ ամենափոքրին իսկ, երբ կը խօսի անոր վրայ Աստուածարար մարդոց բերանով, որոնք Սուրբ Հոգիէն շարժուած խօսեցան։ Ով որ կը համարձակի թող խօսի։ Ասպարէզ կը կարդանք ապացոյցի, թէ Յայտնութեան հեղինակը կը սխալի տիեզերքին եւ բնութեան համաձայն խօսելուն մէջ, կամ թէ ներհակութիւն կայ երկուքով ապացուցանելի իրաց մէջ։ Հետազոտենք Սուրբ Գրոց պատմութիւններէն որ գիտութեան թաղաւորութեանը կը հպին եւ տեսնենք թէ ասոնք համաձայն չեն, — չէ թէ մարդոց գիտութեան տեսութեանց այլ գիտնալ չեն։

Յառաջ քան զամենայն, Աստուածաշունչը էական է գիտութեան համար։ Առանց անոր տիեզերքի մեծ խնդիրը չկրնար լուծուիլ։ Մէկզի առ այս իմացական հիմը, եւ գիտութիւնը չկրնար կառուցանել հաստատուն տաճարը։ Անոր գերազոյն պատմութիւնը բանալի է գիտութեան մը, զոր գիտութիւնը ի սպառ կը վրիպի տալէ։ Նա կը բանայ տեսարան մը ահեղ անցելոյն մէջ եւ կը կաթցնէ իր լոյսն այն տեղեր, ուր գիտութեան ջահն երէք չփայլեցաւ եւ ուր երէք չկրնար փայլիլ առանձին։ Մենք բարեբաղդ ենք յայտմ, որ Աստուածային ողորմութիւնը պատճառեց որ նախնական պատմութիւնը գրուէ, եւ ոչ միայն կարգացուի ապագածներէն եւ լեռներէն, այլ եւ վար բերուի մառախալապատ աւանդութիւններէն։

Տր. Զամբրս գրեց, «Աշխարհը յորում կը բնակինք» պէտք է ծագում մը ունեցած ըլ-

լայ, այն ծագումը պէտք է կայացած ըլլայ պատճառի մը մէջ, այն պատճառը պէտք է իմացական եղած ըլլայ, այն իմացականութիւնը պէտք է բաւական եղած ըլլայ, այն բաւականութիւնը պէտք է վերջինն ըլլայ, եւ այն վերջին կարողութիւնը պէտք է գերազոյն եղած ըլլայ, եւ այն որ միշտ էր եւ է գերազոյն՝ կը ճանչնանք Աստուած անունով։ Եւ նոյնպէս Աստուածաշունչի առաջին գրքին, առաջին զխուռն, առաջին համարին, առաջին տողին մէջ կը կենայ «Աստուած», այս սուրբ անունը։ Ջնջէ այս անունը, պատառէ կամ առասպելի մը դարձուր այս բարձր անմահ պատմութիւնը, եւ ահա ամէնը կ'ըլլայ միթիւն եւ դադարեալութիւն։ Տիեզերականութեան եւ բարեշնչութեան կրօնի լուսովը՝ խաւարի յաւիտեականութեան մը մէջ ի դուր կ'որոնենք եւ ի նանիր կը փնտռենք նախնական Արարիչ մը կամ տիրող Աստուածութիւն մը, եւ կը գտնենք միայն մեծ անգիտելի մը եւ անծանօթ մը։ Տգիտականութեան այս ընդունելութիւնը տեղն ի տեղ կ'առնուի անաստուած գիտութեան մը ուխտանուէրներէն։ Տր. ձան Թիմուրը կը գրէ թէ «Բոլոր գիտական ծանօթութեան ետեւը եւ վերը եւ շուրջը, այս տիեզերքին իրական խորհրդաւորութիւնը կը պառկի չլուծուած եւ, որչափ մեզ կը վերաբերի, անընդունակ է լուծման»։ Եւ Հըրպըրթ Սթենսըր, յետ արտայայտելոյ թէ նիւթին անցեալ յաւիտեականութիւն մը անըմբռնելի է, կ'ըսէ, «Անկարելի է խորհիլ իրական տիեզերքին վրայ իրեւել ինքնագոյ։ Խորհրդոյ անկարելիութիւններ միայն կը բազմապատկենք այն ամէն ջանքով որ գոյութիւնը բացատրելու համար կ'ընենք»։ Աւազ, ինչպէս թանձր է այս միթութիւնը։ Բայց այն խօսքը, զոր Սաղմոսերգուն ըսաւ, ճրագ մըն է ոտքերուն եւ լոյս մը ճամբուն վրայ եւ ի սկզբանէ ճշմարիտ է, կը վանէ այն միթութիւնը։ Մեծն Միլտոն ըսաւ, «Իմ մասիս, ես կը յարիմ Սուրբ Գրոց միայն»։ Եւ երբ սուտ գիտութիւնը կը խոստովանի իւր տգիտութիւնը անոր վրայ եւ ոչ ուրեք կը գտնէ ծանօթ եւ կենդանի Աստուած մը, Բրիտանոսեաները գիտեն թէ որո՛ւ հաւատացեր են, եւ ապահով եւ հանդարտ կը հանգչին հաւատոյ երջանիկ գիտութեանը մէջ։

Արարչութեան պատմութիւնը

Ծննդոց գրքին մէջ Աստուած կ'երեւնայ իրեւել Արարիչը։ Երբայեցերէն Պարո(Գ) բառը կը գործածուի որ կը նշանակէ ստեղծել, սկզբնաւորութեան ճշմարիտ նշանակութեամբ բան մը գոյութեան բերել, եւ այս բառը կը պատահի միայն երեք անգամ։ 1. Յուցնելու նիւթին առաջին արարչութիւն (Ծն. Ա. 1), 2. Յուցնելու կեանքի առաջին ներածութիւն (Ծն. Ա. 21), 3. Յուցնելու արարչութիւն կենդանի մարդուն (Ծն. Ա. 27)։ Եթէ ստեղծուած բանի մը նոր ձեւի կամ վիճակի փոխակերպումը նշանակուի, ուրիշ բառ մը չէ՛ւր — չլինուած — կը գործածուի որ լրացած գործը կը նկարագրէ (Ծն. Բ. 2)։ Հեթանոսներն ըսին, նիւթը յաւիտեական է։ Աստուածաշունչը կ'ըսէ, Աստուած ստեղծեց զայն։ Այս մեծ գաղափարը յատուկ է Աստուածաշունչին։ Նիւթն ու կեանքը հոս բացայայտ կը կենան իրեւել ստեղծուած իրեր։ Գնոստիկը կ'անգիտանայ անոր, իսկ հաւատացեալը ծանօթ է։ Պարօ եւ Էսահ բառերուն մէջ եղած տարբերու-

(Գ) Պարօ կը նշանակէ ձեւացնել, ձեւակերպել, հաւելլ, գտնել, սկսիլ, նոր բան մը արդիւնաւորել, հաւելլ եւ նախագործել։

Թիւնը պատկերէ Սատուած սկզբնաւորեց
ամէն բաները : Ակասիզ գրեց, «Աստուած-
ծային կարողութիւնը գործող գորութիւնն է
նորն իսկ բնութեան մէջ,» եւ Փրոֆ. Երնկ
արձագանգ կու տայ, ըսելով թէ «Գունդերու
չարժումը յարաբերութիւն մը ունի ամենա-
կարող Աստուծոյն, ինչպէս մարմնոյն շար-
ժումներն ունին կամքին հետ :» Այսպէս ի-
րական գիտութիւնը իւր գլուխը կը խոնար-
հեցնէ Ենովային առջեւ յարգանքով : անոր
որ է արարիչ, պահպանիչ եւ վերկիչ :

Առաջին բանը որ գոյութեան հրամայուե-
ցաւ լոյսն էր (Ծն. Ա. 3) : Որչափ գիտենք,
բնութեան մէջ մի գորութիւնն է այդ, որ
կը ներգործէ աչաց ցանցներին վրայ, յառաջ
բերելով տեսութեան զգացում : Բախման
վարկածը որ 1636ին ծագում առաւ Տէ-
քարդով, ընդունուեցաւ եւ պաշտպանուե-
ցաւ Նեւտոնով : Դորա ըսին թէ լոյսը, ա-
րեգականէ արձակուած փոքր մասնիկներէ
կը բաղկանայ : Ծագեցաւ մի ուրիշ վար-
կած — Թրթռական տեսութիւնն անունով,
Հէյնսն (1629-1695) ապացուցուց անոր ճշ-
մարտութիւնը, եւ Տր. Թովմաս Երնկ 1801ին
հաստատեց զայն : Տէքարդի վարկածը որ
կը համարէր լոյսն իրեւ արեգականէ միայն
եկող, անկախ ուրիշ որեւէ միջոցէ, մէկդի
զրուեցաւ : Այդ վարկածը համաձայն չէր
Մովսէսի, որ համարձակած էր ուսուցա-
նել թէ լոյսը արարչութեան ժամանակ գոյ
էր, արեգական փայլելէն չորս օր առաջ
եւ այսպէս ցորեկուան լոյսը ձեւով մը իրա-
պէս գոյ էր արեգական ծագելէն առաջ :
Մինչ անհաւատը իւր ծաղրը կը շարունակէր
ըսելով թէ Մովսէս սխալած էր եւ թէ անոր
գրութիւնները անգիտական էին, Ծննդոց
պատմութիւնը կը քամահուէր եւ գիրքը ան-
վստահելի կը քուէարկուէր, հիմա ճշմար-
տութիւնը յազթանակեց, զի ինչպէս յա-
ճախ կը պատահի բնութեան կամ պատմու-
թեան մէջ նոր գիւտ մը վախճան կու տայ
հեզնութեան :

Տիեզերքի համայն ընդարձակածաւալ սահ-
մանին մէջ կը գտնուէր նրբին լուսաբեր ե-
թերը : Վաղմի Յոյները ուսուցին անոր
գոյութիւնը, համարելով զայն գորութիւն մը
հուր եւ հոգի աշխարհի : Ապա այժմեանները
մեր հրաշալի դարուն մէջ, գաղափարը գի-
տական ձեւի մը դրին, եւ Նեւտոնին վարկածը
որ հարիւր տարիներէ հետէ ընդունուած էր,
մէկդի զրուեցաւ : Մարդիկ որչափ մօտ եկան
Մովսէսի, այնչափ աւելի մօտ եկան ճշ-
մարտութեան : Եթերը որ կը թափանցէ
ամէն միջոց, կը համարուի ինեւ ճշմարիտ
լոյսը : Առանց անոր, մինչեւ իսկ արեգնա-
լոյսը չկրնար տեսանելի ըլլալ մարդկային
աչաց : Նիւթ մըն է այն՝ անկշռելի, եթե-
րային, առաձգական, ծայրայեղ անօսրու-
թեամբ : Զգողութեան պէս կը մտնէ ամէն
մարմնոյ մէջ եւ մինչեւ իսկ կը ներգործէ
անոնց մասնկանց մէջ, կը լեցնէ համայն
ներքնամոլորակային միջոցը : Լոյսը որեւէ
լուսաւոր մարմնէ կը հասնի մեզ արագ ճօճող
ալեաց միջոցով, շարժում, որ կը տրուի այս
եթերին արեգական մագնիսականութեամբ,
եղեկարականութեամբ եւ ուրիշ ներգործու-
թիւններով : Ծածանութիւնը, մէկ մանրերկ-
րորդի մէջ 431-789 երկրիւն կը հաշուեն որ
բոլորովին անմըմնելի է եւ կարելի է միայն
այն Ամենակարողին որ արարչութեան ա-
ռաւօտուն ըսաւ, «Լոյս ըլլայ եւ լոյս եղաւ :»
Կարեւոր եթերային միջոցը բոլոր արեգակ-
ներէ ուրոյն գոյ է : Ծն. Ա. 3ին մէջ Եր-
րայական տարբեր բառ մը օգտուած էր

զայն անուանելու եւ նկարագրելու համար :
Եւ երբ չորրորդ օրը արեգակը ամպերու
ետեւէն դուրս եկաւ, Երրայական Մեհ օգն
է միայն որ կը նշանակէ լուսակիր կամ լու-
սաւոր : Կէսսէնիոս կ'ըսէ թէ Մեհ օգն տար-
բեր է օգնէն : Եւ այսպէս իմաստով մը լոյս
կամ փայլ եկաւ նախ քան արեգական փայ-
լիւն երկրի վրայ, կամ կարգուի մեզ համար
իբրեւ տէր եւ մատակարար : Եւ այսօր ոչ
մի ուղղափառ գիտնական կը տարակուսի
ծածանման վարկածին վրայ, որ կը նպաստէ
եւ լաւագոյնս կը բացատրէ Մովսէսի խօս-
քերը : Առաջին եւ չորրորդ օրուան վրայ, լոյսը
կ'անուանուի բառերով, որ ձեւով եւ իմաս-
տով այնպէս որոշ են ինչպէս են մեր լոյս
եւ լուսատու բառերը : Եւ արեգակը իբրեւ
միայն լուսակիր կ'արտայայտէ փորձուած
գիտութիւնն Հէրէլի, Էնքէի, Արակոյի եւ
Պրիստլիի : Փրոֆ. Նիքոլ այդ բոլորը կ'ա-
րտայայտէ, երբ ազգութեամբ կը գրէ թէ
«Լոյսը ոչ աւելի անբաժան է արեգականէ քան
Դիւիոյի աներեւութացեալ աստղին մէջ :»

Միշտ եւ հանապաղ ճշմարիտ գիտութիւնը
կը ցուցուի օրհնեալ Աստուածաշնչի ձեռա-
կերտն ըլլալ : Ծշմարտութիւնը, Մովսիսա-
կան պատմութեան ճշգրիտ պատմական ճշ-
գութիւնը, կը վերահաստատուի եւ սխալման
ամբողջ կը վերցուի ճշմարտութիւնով, ինչ-
պէս Մադիամու վրանները վերցուեցան գա-
րեղէն հացով մը (Դատ. Է. 13, 14) : Մովսէսի
ետեւը կայ Աստուած, եւ նա՝ որոյ ճամ-
բան կատարեալ է, կ'ապացուցուի հեղինակն
ըլլալ ներշնչեալ հատորին : (Անդէրէէն)

ՌՈՏՈՍԴՈՅԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Վերջացող 1901րդ տարին տեղւոյս Աւետ-
եկեղեցւոյ եւ ժողովրդեան համար յոյժ քա-
ջալերիչ եւ օրհնաբեր տարի մը եղաւ : Աւե-
տեկի ընթերցողներ կը յիշեն թէ քանի մը
տարիներէ ի վեր քարոզիչ չունէինք, եւ
բոլոր այս ժամանակին մէջ միայն մերթ ընդ
մերթ այցելու քարոզիչներ ունեցանք, որոց
ներկայութեան ատեն բազմաթիւ ունկն-
դիրներով միշտ կը լեցուէին մեր ժողովա-
րանները : Իսկ միւս ժամանակը կը քա-
րոզէր Մ. Հ. Գուգուքեպպեան էֆ. եւ
շարունակ ներկայ կ'ըլլային եղբայրներ ու
քոյրեր : Կը հաւատանք թէ նախախնամա-
բար էր որ բաւական տարիներ առանց քա-
րոզիչի մնացինք, որպէս զի եկեղեցին ու
ժողովարանը ինքնամիոփում մը ունենան,
որպէս զի եղբայրութիւնը իրարու աւելի
սերտիւ միացնելու առիթ մը ըլլայ եւ որ-
պէս զի եղբայրներ ու քոյրեր աւելի եռան-
դով գործելու մղուին : Վերջացող տար-
ւոյն մէջ մասնաւորաբար բոլոր եղբայր-
ներ ու քոյրեր, իւրաքանչիւրն իւր կարո-
ղութեան չափով իրեն բաժին եղած գործին
մէջ ջանքերը կրկնապատկելով, ժողովեամբ
ու հաւատարմութեամբ գործեց եւ ուրախ
ենք որ Աստուած ալ օրհնեց : Մեր ժողովա-
րաններուն անհրաժեշտ նորոգութեան պէտ-
քեր ունէինք, որոց մէկ մասն անցեալ տար-
ւոյ մէջ յաջողեցանք կատարել, եւ կը յու-
սանք թէ մնացեալներն ալ ներկայ տարւոյ
մէջ պիտի կարենանք ի զուլս հանել : Ժո-
ղովուրդը անցեալ տարւոյ մէջ, հակառակ
մեր քաղաքին երկրագործական անյաջող
վիճակին եւ այդ պատճառաւ եղած տնտե-
սական տագնապին, առատութեամբ եւ ու-
րիշ ամէն տարիներէ աւելի ճոխ ու սիրով
տուաւ իւր լուսման, եկեղեցւոյ պայծառու-
թեան համար, այնպէս որ այսօր ամէնքս
ալ ուրախ ենք ու մեծապէս քաջակերուած :
Տարւոյս վերջերը ժողովուրդը միաբանու-

թեամբ իրեն քարոզիչ ընտրեց Պատ. Արէս-
թիտիս Մուսիատիս, բնիկ Ռոտոսոցի եւ
մեր եկեղեցւոյն անդամ, ազգաւ Յոյն, որ
երկար տարիներէ ի վեր Պրոսպա կը բնակէր,
եւ որ իր մայրենի լեզուէն զատ, յաջողա-
պէս կը քարոզէ նաեւ Հայերէն ու Թրքերէն
լեզուով : Պատ. Արէսթիտիս ուրիշ ամէն նկա-
տում մէկդի ձգելով, միմիայն իր մայրենի ե-
կեղեցւոյն ծառայելու գովելի նպատակաւ, սի-
րով ընդունեց մեր հրաւեր, եւ ուրախ ու
չնորհալայ ենք որ Պոսոյ Գործակցական
Խառն Ժողովը ալ ընդունելով մեր խնդիր՝
հաւանեցաւ անոր թոշակին համար օգնել
մեզ, որով կարող եղաւ Դեկտեմբերի սկիզբը
քաղաքս գալ եւ իր կոչման մէջ աշխատիլ :
Պատ. Արէսթիտի քաղաքս եկածին պէս,
նախ եւ առաջ եկեղեցւոյ անդամներուն
սրբագրութիւնն ունեցանք, եւ որոշեցինք
միայն անոնք մեր եկեղեցւոյ անդամ ճանչ-
նալ, որք քաղաքս կը բնակին, եւ կամ առ-
ժամայ կերպիւ քաղաքս բացակայ են, իսկ
անոնք որ երկար տարիներէ հետէ ուրիշ
քաղաքներ հաստատուած են, ջնջել մեր
արձանագրութիւնէն : Ունեցանք նաեւ նոր
կարգադրութիւններ կիրականորէս զպրոցի,
քարոզի պաշտաման եւ Դշ. ու Եշ. գիշերնե-
րու ազօթից ժողովներու, եւ ուրախ ենք
որ իր գալէն ի վեր թէ՛ կիրակի օրեր, թէ՛
շաբաթական ազօթից ժողովներուն եւ թէ՛
տարեգլխու եօթնեակի ազօթից ժողովներուն
մեր ժողովարանները միշտ լեցուն եղան,
բազում Լուսաւորչակներ երկու սեռէ,
նաեւ Յոյներ, սիրով եկան կենաց բանին
ուսնիդրութեան : Կը հաւատանք թէ Տէրը
մեծ գործ մը ունի աս քաղաքս մէջ, եւ
ինքը յառաջ պիտի տանի անիկա : Վերջին
մէկ քանի շաբաթներուն մէջ առաւել քան
200 օրինակ հոգեւոր տետրակներ տարածուե-
ցան որոնք մեծ փափաքանօք կը փնտռուէին
ու կը խնդրուէին :

Կրթական գործերն ալ անցեալ տարուան
մէջ աւելի յաջող էին, եւ մեր դպրոցներու
մէջ ուրիշ տարիներէ աւելի աշակերտներ
ու աշակերտուհիներ ունեցանք : Իրենց զա-
ւակաց ճշմարիտ դաստիարակութեան հոգ
ու խնամք ունեցող ծնողքներ վստահաբար
մեր դպրոցները տուին զանոնք, եւ զո՞ն են
իրենց ընտրութեան համար :

Ունինք Պետական Տիւթուրի օրինաց
համաձայն 7 անձերէ բաղկացեալ Ազգային
վարչական ժողով մը, որ Ազգապետական
փոխանորդին նախագահութեամբ կը վարէ
աշխարհային գործերը : Ուրիշ մեծ ժողո-
վուրդներու նման մեր ժողովրդեան ներ-
կայացուցիչները յարգանք ու պատուով մե-
ծաբուեցան պաշտօնական ընդունելութիւն-
ներու ատեն :

Վերջացող տարին, որպէս ըսինք, մեզ
համար յոյժ քաջալերական եղաւ, եւ կը հա-
ւատանք թէ ներկայ տարին եւս աւելի ար-
դիւնաբեր ու օրհնաբեր տարի մը պիտի ըլլայ
մեր ժողովրդեան : Աս բանին համար եղբայր-
ներ ու քոյրեր մեծ եռանդով կը գործեն :

Ռոտոսոցի
21 Յունիս. 1902

ԱԶԳԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ԱԶԴ

Ազգապետարանի յատուկ մասնախումբը
կը շարունակէ հանգանակութիւնը ի նպաստ
կարնոյ արկածելոց : Ուրախ ենք որ դաւառ-
ներու եկեղեցիներէ եւս հետզհետէ օգնու-
թիւններ կը հասնին : Հաւաքուած դրամը
հետզհետէ կարին կը զրկուի կարօտելոց բաշ-
խուելու համար : Գաւառներու եկեղեցիներէ
կը խնդրուի որ իրենց զրկելիք նպաստէն,
եթէ կ'ուզեն, կարնոյ եկեղեցւոյն շինու-
թեան յատկանալի մասը որոշեն՝ կարօտելոց
բաշխելի մասին հետ չլիւթելու համար :

Ինչպէս կանխաւ եւս ըսուած էր, նուի-
րատուութիւնները յառաջիկային պիտի հրա-
տարակուին յատկապէս :

Ե. Բ. ԵՆԿԵՐԱԳՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐԱՎՈՐՆԱԶԱՐԹԻՅՈՂԻ
Պայպը Հառուսի մատրան մէջ ժամը 8 1/2ին
(Ը. Թ.) : Նիւթ, Ա. Մնաց. ԻԲ. 13 :

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ձեռք կարծեր որ այժմու հափ երկար ժամանակ հաղորդակցութիւնը խզուած ըլլայ յորմէհետեւ աւարտած է Վիէննա եւ Կ. պոլիս քաղաքները իրարու միացնող երկաթուղին : Անցեալ երեքշաբթի օրէն ի վեր եւրոպական ոչ մէկ թերթ ընդունած ենք էտիր-նէի ճամբով, եւ դեռ քանի մը օր ալ պիտի չընդունինք մինչեւ որ նորոգութիւն երկաթուղիի գծին այն մասերը որ ողողումներէն յիստուած են : Աղէտին տեղը էտիրնէի այս կողմն է Մուրաուրի, որ Ռոտտսթոի կայա-րանն է, եւ Լիւէպուրկադի միջեւ : Վնասուած գծին երկայնութիւնը 60 հազարա-մետրէն աւելի է, եւ Մուրաուրի եւ Փալ-լօքէյի միջեւ ողողումը այնչափ մեծ է որ անկարելի է թղթատարական ծրարները կառ-քով մէկ կայարանէն միւսը փոխադրել : Մայ-րաքաղաքիս եւ Լիւէպուրկադի միջեւ հե-ռագրական հաղորդակցութիւնն ալ խզուե-ցաւ քանի մը օր, եւ անհնար եղաւ կա-տարեալ լուր առնել իշխանութեան կողմերէն : Կ'երեւի թէ էրկէնէ եւ Չորու գետակները յորդեցին, ըստ Սէրէի բացատրութեան, իրենց ափերուն վրայ գտնուող բլուրներուն ծառերէ զուրկ ըլլալուն պատճառով, որով քանի մը ժամէն կատաղի հեղեղներու փոխ-ուեցան : Այդ գետակներուն իրար խառնուե-լէն ետքն ալ էրկէնէ կը կոչուի գետը, որ եւս յորդեց Մարիցայի նման, որու ճիւղն է արդէն : Չաքըճըքէյ եւ Չանդըքէյ ջու-րերուն տակ մնացին, եւ անոնց բնակիչնե-րուն վիճակն յայտնի է : Էրկէնէի ափերուն վրայ գտնուող քանի մը աղօրիքներ քուե-ցան եւ ձիւր ի էրկէնէ գիւղին մէջ 129 տու-ներ փլան ցորենի կարգ մը ամբարանոցներու հետ : Տեղ տեղ լիճեր կազմուեցան, բայց ջուրերը տակաւ իրենց տեղերը կը վերա-դառնան : Երկաթուղիի շատ կամուրջներ ամբողջովին կամ մասամբ փլան, եւ թէեւ գծին փոխ տնօրէնը, գլխաւոր երկրաչափը եւ ճամբաներու քննիչը աղէտին վայրը կը գտնուին եւ բազմաթիւ գործաւորներ կը բանին, ինչպէս շատ է որ հաւանօրէն կառախումբերը պիտի չկրնան բանիլ մինչեւ գալ շաբթուան գրեթէ վերջերը : Սակայն յուսարի է որ այս շաբթուան վերջերը թղթ-թատարական ծրարները մէկ կառախումբէն միւսը փոխադրուին : Մինչեւ այդ ժա-մանակ անոնք Գէօսթէնէի ճամբով պիտի ղրկուին : Թղթատարական մեծաքանակ ծրարներ ղիգուած կը մնան էտիրնէի մէջ : Թեւաղորդեցաւ որ այդ ծրարները Տէտէաղաճի ճամբով ընդունին, որով օրուան մը տարբե-րութիւն միայն կ'ըլլայ, եթէ արագընթաց չոգնուաւ մը գործածուի՝ զանոնք բերելու համար : Սակայն Տէտէաղաճի գծին վրայ ալ Սոֆուլուի կողմերը իշխանութեան ողողում-ներէ, թէեւ չըսուիր թէ կառախումբերու երթեւեկը խափանուած է :

Ղարչ չոգնուաւ որ երկուշաբթի դէպ ի Կարմիր ծով ուղեւորեցաւ 1,500 ուխտաւոր ունէր իր մէջ, որոնք Կայս. հրամանագրի մը համաձայն երկերկու Օսմ. ոսկի միայն վճա-րեցին իրեն նաւաւորէն, իսկ աղքատները ձրի դացին եւ ձրի պիտի կերակրուին : Նոյն չոգնուաւ տարաւ նաեւ սպաներ եւ ծովային զինուորներ Գարամանի մէջ շինելի փոքր զինարանի մը համար :

Անցեալ ուրբաթ Սէլամըզի արարողու-թեան ներկայ գտնուեցան 2,000 չափ Մահ-

մետական ուխտաւորներ, եւ արարողութե-նէն ետքը Անգղիական եւ Պարսկական դե-պանները ոչ-պաշտօնապէս պատիւ ունեցան Վէն. Սուլթանին ներկայանալու :

Պուլկարիոյ ընտրական պայքարը շատ սաս-տիկ է : Մ. Գարալէլով, չկրնալով իր կու-սակիցները համոզել որ փոխառութեան ծրա-գրին ոյժ տան, հրաժարեցաւ կուսակցապետի պաշտօնէն : Կը կարծուի թէ ընտրողներուն մեծամասնութիւնը սաստիկ պիտի հակա-ռակի ծխախոտի մենապաճառի դրութեան : Կը ծանուցուի թէ Սոֆիայի մէջ մեռած է Կրթական նախարար Մ. Գանչէլ :

Կ'ըսուի թէ Պուլկար կառավարութիւնը Օսմ. Ապահովագրական ընկերութեան ար-տօնութիւն պիտի տայ Պուլկարիոյ մէջ մաս-նաճիւղեր բանալու, որու փոխարէն ալ Պուլ-կարական ընկերութիւնը նոյնպիսի արտո-նութիւն պիտի ստանայ Թուրքիոյ գաւառ-ներուն համար :

Փաղաքապետութիւնը, մայրաքաղաքիս բարեգործութեան վերաբերեալ Կայս. հրա-մանագրին համաձայն, որոշեց ընդարձակել ու զարդարել կամուրջին հրապարակը, ձիա-ճակարանը եւ ուրիշ քանի մը հրապարակներ : Պրուսայի տիպար ազարակին կից 900 ար-տավար գետին պիտի գնուի մշակութեան նոր դրութիւնը ներմուծելու նպատակով :

Մալթա-ի ուղղորդութիւն կը հրաւիրէ սա իրողութեան վրայ թէ, թէեւ արքունի դանձը հինգ տարի առաջ 45,000 ոսկի կ'ընդունէր Էսկիշէհիրի մօտ գտնուող ծովափովուրի հանքերէն, հիմա 3,100 ոսկի միայն կ'ըն-դունի : Այս կորուստը կը վերագրէ ոչ թէ հանածոյին արժէքէ իջնալուն, ոչ ալ անոր արտադրութեան նուազման, այլ սա իրողու-թեան թէ դրամատէրներու խմբակը 50 ոսկի արծող մետուկ մը հանածոյին համար 10 ոսկի կը վճարէ միայն : Մալթա-ի կ'ըսէ թէ հանքը այդ դրամատէրներուն ձեռքէն առ-նուելու է եւ չհագործուած ազատ թողուե-լու է ամէնուն :

Երկրագործական նախարարութեան պաշ-տօնեաներէն Րիֆաթ Էֆ., որու մասնաւոր պաշտօնն է վարդապետութեան հոգ տանիլ, Այտընի գաւառին ներսերը գացած է մեծա-քանակ վարդատունկ գնել՝ խնդրողներուն բաժնելու համար : Կառավարութեան նպա-տակն է վարդի մշակութեան զարկ մը տալ պետութեան այլեւայլ կողմերը, մանաւանդ Այտընի ինչ ինչ կողմերը, որոնք վարդի ըն-տիր իւղ կ'արտադրեն :

Հանգուցեալ Մեծ Եպարքոս Խալիլ Րիֆաթ փաշայի ընտանիքին 10,879 դահի. ամսա-թոշակ մը յատկացուեցաւ :

Սէրէի կ'ըսէ, «Մաքսատուն հասնող ոչ մէկ դեղ իր տիրոջ պիտի յանձնուի, եթէ վկայական ունեցող դեղագործի մը կամ ար-տօնագիր ունեցող դեղաւաճառի մը հասցէին ղրկուած չըլլայ » :

Լէվէի Հէրէտի մէջ կը կարգանք թէ Սը-վաղի նահանգին մէջ 60 հոգիէ եւ 200 ձիէ բաղկացած կարաւան մը Կիւրիէն 3 ժամ հեռուն ձեան փոթորիկի մը բռնուեցաւ : Ա-նոնց օգնութեան ղրկուած ոստիկան զինուոր-ները վեց ուղեւոր մեռած եւ ուրիշներ ծան-րապէս ստացած գտան : Զիւրէն ոմանք մեռան եւ բոլոր բեռները կորսուեցան :

Սէրէի կ'ըսէ թէ անցեալ շաբթու Պրու-սայի մէջ հարաւային հովը այնքան սաստիկ կը փչէր որ քաղաքին եւ շրջակայից մէջ շատ ինքներ պատճառեց : Մառեր արմատաքի տապալեցան եւ տուններու տանիքներ ինկան : Մուսանիա-Պրուսայի երկաթուղիի ընկե-

րութիւնը իր գիծը մինչեւ Զիթի երկարե-լու համար դարձեալ աղերսագիր տուաւ :

Յունաց Պատրիարքը ընդունեցաւ Առող-ջապահական Խորհուրդին այն առաջարկը, որով կ'ուղուէր վարակիչ հիւանդութիւնէ մեռած ամէն անձերու դագաղները գոցել յու-ղարկաւորութեան հանգէսի ժամանակ : Այս մտօք հրահանգներ տրուեցան մայրաքաղա-քիս բոլոր թաղերու Յոյն կղերականներուն :

Բուժական թերթերը լուրջ նկատողու-թեան առին Եօաքիմ Գ. Պատրիարքին այն թեւադրութիւնը, որով Սինոդը կը հրաւիր-ուի ուսումնասիրել Գրիգորեան տոմարն ըն-դունելու խնդիրը :

Անտառներու եւ հանքերու նախարարու-թիւնը իր պաշտօնեաներուն պատուիրեց հոգ տանիլ որ անտառներու աւերման մէջ մատ ունեցող մարդիկ անպատիժ չմնան : Այդպիսիներ թէ՛ տուգանքի եւ թէ՛ բան-տարկութեան ենթակայ են իրենց յանցան-քին աստիճանին համեմատ :

Հիճազի երկաթուղիին շինութեան ընդ-հանուր տնօրէն Միւշի Գեազիմ փաշա կը հեռագրէ թէ մինչեւ 26րդ հազարամետրին երկաթ ձողերը դետեղուած են, թէ 39րդէն մինչեւ 100րդ հազարամետրին շինութիւնը մասնաւոր յանձնառուներու յանձնուած է, թէ գործը բաւական առաջ տարուած է մին-չեւ 62րդ հազարամետրը, եւ թէ մնացած 38 հազարամետրին համար բաւական բան կա-տարուած է :

Բողոքականներու Ազգապետ Յակոբ Էֆ. Պոյաճեան ինչպէս անցեալ հինգշաբթի, նոյն-պէս այս հինգշաբթի օր երկար տեսակցու-թիւն մը ունեցաւ Ներքին գործերու նախա-րարին հետ :

Ազգապետարանի նորակազմ վարչական ժողովը, իր առաջին նիստը գումարեց անց-եալ ուրբաթ : Մէկ երկու անդամներ կը մնան դեռ ընտրելի, բայց յուսարի է որ ի մօտոյ կը լինայ այդ գործը : — Հայոց Պատրիար-քարանի Խառն ժողովը անցեալ շաբթու իր կրօնական անդամներուն մեծ մասին բացա-կայութեան պատճառով չկրցաւ վերջնական որոշում մը տալ նորընտիր կաթողիկոսին հրաժարագրին նկատմամբ : Այս շաբթու այդ խնդրով պիտի զբաղի մասնաւորապէս : Բո-լորովին վերջնական կը համարուի արդ Ե-րեցեան սրբազանի հրաժարականը, եւ Խառն ժողովը նորոգ ընտրութեան կարգադրու-թիւններու պիտի ձեռնարկէ : Երուսաղէմէ հասած նամակներ միշտ գոհունակութիւն կը յայտնեն Երեցեան սրբազանի նկատմամբ : Տ. Սահակ Եպսկ. Խապայեան եւ միաբանու-թեան Տնօրէն ժողովը առանձին գրերով կը կրկնեն թէ միաբանութիւնը բնաւ տրամա-զիր չէ ունէ ճնշում բանեցնել սրբազանին վրայ : Երուսաղէմի Պատրիարքը վերջին պաշ-տօնագրով կը հաղորդէ միաբանութեան եւ Տնօրէն ժողովին սա որոշումը թէ Գէորգ սրբազան անպատճառ իր պաշտօնին վրայ մնալու է այս միջոցիս, երբ Կ. պոլիս կը զրա-նուին Երուսաղէմի Յունաց Պատրիարքը եւ Ասորիներու Պատրիարքը, որոնք Սը. Տեղ-եաց գործերով զբաղած են : — Էջմիածնէ հարցման մը իբրեւ պատասխան հաղորդուած է թէ ի մօտոյ պիտի սկսի հոն Հայերէն Աստ-ուածաշնչի տպագրութիւնը : — Ուսումնա-կան Խորհուրդը որոշեց հրատարակել ու մայրաքաղաքիս Ազգ. վարժարաններուն ցըր-ուել անոնց 1901-1902 տարւոյ վիճակացոյցը : — Հայոց Պատրիարքարանի Կրօնական Ժո-ղովի դեր ատենապետ Վահրամ Եպսկ. Ման-կունի-Ազգ. Հիւանդանոցին կտակեց իր 500 ոսկինոց տունը (Գատըքէյ), պայմանով որ մինչեւ իր մահը ինք ստանայ անոր տարե-կան վարձը : — Ալիանս Ֆրանսէզի կողմէ Գատըքէյի Ազգ. վարժարանին տարեկան 35 ոսկի յատկացուեցաւ Ֆրանսերէնի ու-սուցման համար :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յիւնացի Յերոնիմոս արքեպիսկոպոս Ռոմայի մէջ. Աւստրիոյ գահաժառանգ իշխանը անցեալ չորեքշաբթի իրիկուն վիճակով մեկնելով չարաթ Սբ. փեթրոսպոլսկ ժամանեց: Կայսրական մէջ ընդունուեցաւ Չարէն եւ մեծ-դռնքանէն: Նոյն իրիկուն ի պատիւ արքի-դքսին փառաւոր հացկերոյթ մը տրուեցաւ, ուր ներկայ եղան Կայս. գերդաստանին բոլոր անդամները, Լամստորվ կոմսը, Պատերազմական նախարար Զօր. Գլուքսբուրգին եւ Աւստրիական դեսպանատան պաշտօնէութիւնը: Չարը Աւստրիոյ Կայսեր կենացը բաժակ առջարկելով ըսաւ թէ ուրախ է արքիդռնքան Ռոմայի մէջ տեսնելով: Արքի-դռնքան ալ Չարին, Չարունիին եւ մայր Կայսրուհիին կենացը բաժակ առջարկելով շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած ընդունելութեան համար: Տեղի ունեցաւ չքեղ թատերգութիւն մը, ուր ներկայ գտնուեցան արքիդռնքան, Կայս. գերդաստանը, նախարարութիւնը եւ դեսպանները: Կիրակի արքիդռնքան պսակ մը դրաւ Ալեքսանդր Գի դազադին վրայ: Կը կարծուի թէ արքի-դքսին այցելութիւնը քաղաքական կարեւորութեան զուրկ չէ, եւ Սբ. փեթրոսպոլսկ թղթակիցը ուշադրութիւն կը հրաւիրէ սա իրողութեան վրայ թէ Ռոմայի եւ Աւստրիոյ միջեւ հազիւ երեք օրէն համաձայնութիւն կնքուած է առանց իրենց վեհապետներուն տեսակցութեան: Ներկայութեամբ իրենց Արտաքին նախարարներուն, կամ առանց երկու Կայս. ընտանիքներէն միոյն կողմէ իշխանի մը միւսին զրկուելուն: Ռոմայի մամուլը համոզում կը յայտնէ թէ այս այցելութիւնը պիտի ծառայէ ամրացնել երկու պետութիւններուն փոխադարձ բարեւոյ յարաբերութիւնները եւ այսու ամրապնդել Եւրոպական խաղաղութիւնը: Մեծ գովեստով կը խօսի Յիւնացի երգչի Կայսեր եւ արքիդքսին վրայ: Իշխանական այս այցելութեան հաւանական մէկ նպատակն է նորոգել Պալատական թերակղզիին մէջ իրաց վիճակը անփոփոխ պահելու պայմանագրութիւնը: Բնական է որ ոմանք խնդիր յարուցանեն թէ արդեօք այս տէրութիւններուն նոր համախմբումի մը առիթ պիտի ըլլայ բաժնելով զԱւստրիա-Հունգարիա Գերմանիոյ հետ իր զինակցութենէն:

Հաշտութեան խնդիրը: Լորտ Սոլզպերի անցեալ շաբթու Լոնտոնի մէջ ճառ մը խօսելով ըսաւ, «Բոլորովին անկարող եմ երեւակայել թէ Հոլանտական կառավարութիւնը, որու բարեկամական զգացման կ'ուզեմ ամէն յարգանք մատուցանել, ճիշտ ինչ կը յուսայ չահլի այն գործով որու ձեռնարկեց: Յայտնի է որ Եւրոպայի մէջ գտնուող մեր թշնամիներէն ունէ արտօնութիւն չունի, եւ արդարեւ երբ անոր թելադրութիւնն հրապարակուեցաւ, բոլոր այդ թշնամիները անմիջապէս իրարու հետ մրցեցան յայտարարելու համար թէ կատարելապէս անհեղեղ բան է այն» եւ իրօք այդ «թշնամիները» այսինքն Մր. Բրիւկըր եւ իր խմբակը, կ'ըսուի թէ սաստիկ զայրացած են Հոլանտայի վարչապետին, եւ նամակով մը պիտի յանդիմանեն զայն որ առանց իրենցմէ արտօնութիւն առնելու Անգղիական կառավարութենէն ազատ անցագիր խնդրեց իրենց համար, որպէս զի Հարաւային Աւստրիական վերադառնալու: Լորտ Սոլզպերի վերոյիշեալ ճառին մէջ ըսաւ, «Մեր փոխառածը ապահովութիւն է: Հաշտութեան ունէ վերահաստատում, որ կրնայ լիովին ճանշնալ մեր բարեշնորհ վեհապետին իրա-

ւունքները եւ մեզի ապահովութիւն ընծայել տէրութեան համար, պիտի ընդունին ոչ միայն յօժարութեամբ այլ եւ ուրախութեամբ: Չկայ բան մը մեզի այնքան բաղձալի որքան հաշտութիւն մը, որով կատարուին բոլոր մեր պարտականութիւնները եւ ի գլուխ հանուին այն բարձր նպատակները որոնց հետապնդել մեր գործն է: Ինչ որ Լորտը ըսել կ'ուզէ՝ սա է թէ հաշտութեան պայմանները այնպէս ըլլալու են որ Հարաւային Աւստրիական մէջ Բրիտանական տիրապետութիւնը ապահով ըլլայ եւ Պօէրներուն պատեհութիւն չտրուի պատրաստութիւն տեսնելու որքանի մը տարի ետքը նորէն պատերազմի ձեռնարկեն: Հարկ է, կ'ըսէ, այսպիսի հաշտութիւն մը ոչ միայն «զօրացնելու» համար մեծ պետութիւնը, որու կը պատկանինք մենք, այլ նաեւ արդարութիւն ընելու համար Հարաւային Աւստրիական այն հաւատարիմ բնակիչներուն, որոնք այնքան նեղութիւն եւ կորուստ կրեցին պետութեան պաշտպանութեան համար, միանգամայն գոհացնելու համար գաղթականութիւնները որոնք այնքան սիրով նպաստեցին պատերազմը յառաջ վարելու գործին: Լորտ Սոլզպերի ճառը չվերջացուցած՝ խօսեցաւ Իրլանտայի կացութեան եւ Անգղիոյ դէմ հոն տիրող անտիւթեան զգացման վրայ, եւ ըսաւ թէ, եթէ Իրլանտայի մէջ զէնք եւ ռազմանիւթ զիջելու կարողութեամբ կառավարութիւն մը գտնուէր, տէրութեան համար վտանգը Պօէրականէն շատ աւելի ծանր պիտի ըլլար: Անգղիոյ եւ Իրլանտայի այս միութեան պահպանումը մեզի աւելի կարեւոր է քան ունէ բան որ կրնայ պատահի երկրագնդիս ունէ ուրիշ կողմը: Եւրոպայի մէջ զբոսնող Պօէր պատուիրակները կը ծաղրեն սա գաղափարը թէ իրենք ազդեցութիւն չունին պատերազմի դաշտին զօրավարներուն վրայ, եւ կը յիշեցնեն թէ նախորդ բանակցութիւններուն ժամանակ այն զօրավարները պնդեցին անոնց խորհուրդ հարցնելու անհրաժեշտ պէտքին վրայ: Սակայն Բրիտանական կառավարութեան կողմէ Հոլանտական ծանուցարարն տրուած պատասխանէն կ'երեւի, կ'ըսեն, թէ անկարելի է իրենց ազատ անցագիր կամ ուրիշ ունէ բան խնդրել Անգղիական կառավարութենէն: Մր. Պալթուր Երեսփ. Ժողովին մէջ ըսաւ թէ Հոլանտական եւ Անգղիական կառավարութիւններուն միջեւ փոխանակուած թուղթերը Լորտ Մինըրի զրկուած են, որպէս զի պատերազմի դաշտին վրայ գտնուող Պօէր զօրավարներուն յանձնուին: Այս յայտարարութեամբ ըսել կ'ուզուի Մր. Սթէյնի եւ Մր. Ծալը Պրիւքերի թէ Լորտ Բիչընը պատրաստ է հաշտութեան բանակցութեան վերաբերեալ ձեռնարկներ ընդունելու:

Հարաւային Աւստրիական պատերազմը: Պիտի գնդապետին մարզիկը Վէսէլ հրամանատարին տակ գտնուող բաւական մեծ խմբի մը վրայ յարձակելով ցիրուցան ըրին զայն եւ երեք թշնամիները գրաւեցին, որոնց երկուքը Պօէրները գրաւած էին Անգղիացիներէն: Կ'ըսուի թէ ատոնք Տը Ուէթի վերջին թնդանութիւնն էին: Գրաւուեցաւ նաեւ երեք կառք ռազմանիւթ, Պօէրներէն 5 հոգի սպաննուեցան, 6 վիրաւորուեցան եւ 40 զերի բռնուեցան: Մեռեալներէն մին էր Վէսէլ անունով սպայ մը, բայց որոշ չէ թէ այդ հրամանատար սպայն էր: Զօր. Կիլլըրթ Հէմիլթընի մարզիկը սպաննեցին 2 եւ բռնեցին 32 Պօէր: Թրանս-վալի արեւմտեան մասին մէջ ալ Լիւքսը հազարապետը սպաննեց 7 եւ բռնեց 431 Պօէրներ Տըլարիի մարդոցմէն: Կ'ըսուի թէ Լիւքսը պրիմուտերը գերի բռնուած է Մարէ հրամանատարը: Տը Ուէթ փախած է, կ'ըսուի, զինք պաշարող չլիթան կտրելով, եւ Մր.

Սթէյնի միացած է Օրէյնսի երկրին հարաւային մասին մէջ:

Յոռապաշտ. Հանգուցեալ Փանայի վաւերական հարստութիւնը 6 միլիոն Անգլ. ոսկի կը հաշուուի: Զօրս միլիոն կտակած է իր եղբոր ու քրոջ զաւակներուն, զի անգաւակ էր, կէս միլիոն իր բնավայրը եղող Քէֆալոնիա կղզիին, մէկուկէս միլիոն Յունական կառավարութեան որպէս զի նաւային շինութիւններու գործածուի: Կառավարութիւնը երկու տարիէ ի վեր կ'աշխատէր 800,000էն մինչեւ մէկ միլիոն Անգլ. ոսկիի փոխառութիւն մը կնքել նաւատորմին համար: Ըսել է թէ յիշեալ նուիրատուութիւնը անոր անմիջական պէտքը կը լեցնէ եւ շատ ալ կ'աւելնայ: — Շաբաթ Երեսփ. Ժողովը 51րդ դէմ 132 քուէով վստահութիւն յայտնեց նախարարութեան: Տէլեանիի կուսակցութիւնը կը պահանջէ խորհրդարանը լուծել եւ կը յայտարարէ թէ այս նպատակին հասնելու համար խափանարար դրութեան սմէն ձեւերը ի գործ պիտի դնէ:

Այլ-այլ. Ըստ տեղեկագրութեան Ուսա շինկթընի Ռոմա դեսպանատան, Միացեալ Նահանգները գաղթող Ռոմի սիացիներու թիւը 1901ին 90,787 եղած է, մինչ 1898ին 29,828 էր: Գաղթականները մեծ մասամբ Լեհ, Հոնայ, Ֆինլանտացի եւ Ռուսոնպատակ Գերմանացիներ են, հազարէն քիչ աւելին Յունացիներ Սլավ: — Անգղիացիներու եւ Արեւմտեան Աւստրիական Արօ ցեղերուն միջեւ աւելի սաստիկ ճակատամարտ տեղի ունեցած է: — Ամերիկեան Ալգոյիս Ժողովին սեղանին վրայ գտնուած խնդիրներէն մին է սակացոյցի խնդիրը նկատմամբ Բուպայի: Այդ կղզիին գլխաւոր երկու արտադրութիւններն են շաքար եւ ծխախոտ, որոնց երկուքին ալ բնական հրապարակն է Ամերիկա: Կղզիին տնտեսական բարգաւաճումը, անոր դպրոցներ պահելու կարողութիւնը, Ամերիկեան զինուորական վարչութեան ժամանակ հաստատուած առողջապահական միջոցները, եւ հանրային բարօրութեան համար անհրաժեշտ եղող ուրիշ տնօրինութիւններ, ամէնը կախում ունին անոր այդ շաքարը եւ ծխախոտը Ամերիկայի մէջ վաճառելու կարողութենէն: Առ այժմ ներածման մաքսը այնքան բարձր է որ այս վաճառումն անկարելի է: Սակայն Նախագահ Րոզվելթ մաքսը զեղչելու տրամադիր է, եւ յուսարի է որ Ալգոյիս Ժողովը այդպէս տնօրինէ: Հաւանական է որ փոխադարձութեան պայմանագիր մը կնքուի, որով երկու կողմերն հաւանին իրարու արտադրութիւններուն համար մաքսի զեղչ մը ընել: — Երկու մեծ հրդեհ կը ծանուցուի Ամերիկայէ: Մին պատահած է Քրէնթիլթըր նահանգին ծաղկեալ ու տարագագործ Ուոթըրպէրի քաղաքին մէջ, ուր առեւտրական մարդը հրապարակը այրած է հանդերձ կարգ մը գործարաններով, դպրոցներով, շուրս զրամատուցով եւ քանի մը պանդոկներով: Ալգոյիս հրդեհի գործ էր: Միւս հրդեհն էր ի Փէթըրսըն (Նիւ Ճըքզի), որու մանրամասնութիւնները զեռ ծանօթ չեն, եւ որ սակայն աւելի մեծ եղած է, եթէ, ինչպէս հեռագիր մը կ'ըսէ, կորուստը 40 միլիոն տուրի կը հասնի: — Լորտ Տըֆըրին մեռաւ չորեքշաբթի: — Գաղաքական աշխարհը ապշեցաւ իմանալով Մեծ Բրիտանիոյ եւ Ճափոնի միջեւ կնքուած դաշնագրութիւնը, որու նպատակն է պահպանել իրաց վիճակը եւ խաղաղութիւնը Մայրագոյն Արեւելքի մէջ, նաեւ Զինու եւ Գործայի անկախութիւնը եւ հողային ամրոջութիւնը:

ԳՐԱՄԱԿԱՆ			
Գոնստիտէ			28 30
Բուժէիի Երկաթուղի			115 50
ԳՐԱՄԱ, Օսմ. ոսկի 100է			
Մէքիտի	108 06	Նաբոլէոն	87 25
Մէթալիք	97 20	Գրիմիք	51 08
Մանր արծաթ	102 20	Անգլ. ոսկի	110 03
Ռուսիոյ բալ	90	Մանէթ թղթ.	8 61
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ			
Ի ՏՊԱՐԱՆ Ա. ԶԱԿԱՐ ՊՅՈՅՆՆԵՐ			
Ֆինանսըլար Եոգուշը, Ամերիկացի խան			